

SÁRCZIPÓK
a legnagyobb választékban
FÖLDVÁRY IMRÉNÉL
BUDAPEST,
Koronaherczeg-utca 11. és Kerepesi-ut 9.
Arjegyzék. 8788

OSAN a legjobb szar a szájaknak és fogaknak
antiseptikus, konzerváló, tisztító, égőse-
ges, kellemes és sajátos illatú. Jól az eddig
ismert legjobb fogtisztítószer. OSAN-szóját esszencia és iver-
genként 1 kor. 76 fill. OSAN-fogpor dobozont 88 fill.
OSAN-féle Keleti a legjobb a leggyorsabb száj-
tisztítószert
RÓZSATEJ ásványi vizet tartalmazó Bal-
szamin-szappan 66 fill.
OSAN-féle a legjobb hajfestőszert
Tanningene a leggyorsabb szar a szájaknak és fogaknak
antiseptikus, konzerváló, tisztító, égőse-
ges, kellemes és sajátos illatú. Jól az eddig
ismert legjobb fogtisztítószer. OSAN-szóját esszencia és iver-
genként 1 kor. 76 fill. OSAN-fogpor dobozont 88 fill.
Fritsch Napraforgó-olajszappanj 1 k. és 70 fill.
ANTON J. CZERNY, Bécs, XVIII., Carl Ludwig Strasse 6.
Külföldön Londonban, Párizsban, Brüsszelben, Konstantinápolyban,
Philadelphában, Bőben stb. Szállítási utárral. Raktár győ-
gyésztárakban, gyógyszerkereskedésekben, Háztartási áru-
raktárakban, Magyarországon részletek:
Török József gyógyszerháza Budapesten.

**KIVÁLÓ ERŐSÍTŐ-
SZER.** 8822
Farbenfabriken vorm.
Friedr. Bayer & Co.
Erlangen.

SOMATOSE
huából készült és ennek táp-
anyagait tartalmazó szertlen.
Könnyen oldódó Albumose
készítmény a legkiválóbb
erősítő-szer
gyenge és a táplálkozásban
elmaradottaknak, ideg-
- és gyomorbetegségeknek,
beteggyógyászatnak, anélkül kör-
-ban szenvedő gyermekeknek,
idősöknek, nemkülönben
Vas-Somatose
alakjában a
sápkórosoknak
lehetővé teszi az orvosok által
Vas-Somatose nem egyéb
80%-os vas-szulfátú szert,
a melyen alakban a vas az
emberi testben van jelen,
tartalmazó Somatose.
Somatose rendkívül
gyorsan az étvágyat.
Raktár van az összes
gyógyszertárakban és
gyógyszerkereskedésekben.

**RIVIERA
IBOLYA**
IGAZI IBOLYA ILLAT
kizárólagos készítmény
MOTSCHA & Co.
BÉCS, LUGER 3 sz.

+ Soványág +
Sáp, telt testidomok a mi keleti
örömpontok. 6-8 hét alatt már
30 fontnyi gyarapodásért keze-
kedve. Orvosi rend. szerint. Szor-
-gura beszállítás. Nem szűke-
-lő. Széles. Széles. Széles. Széles.
Kint 10. 2. Postament. vagy
utánvétel. Használati utasítással.
Hygien. Institut 8870
Dr. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königsplatzstrasse 68.

Legjobb és leghírnevesebb
pipere holgyor: a
La
VELOUTINE
Különleges Rizpor
BISMUTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

**Kwizda-féle szab. szorító-
szárvédő-szallag gummiból.**
A szab. szorító-szárvédő-szallagok szürke,
fekete, barna és fehér színben 4 nagysá-
-ban készülnek és pedig bal- és jobb láb-
-nak. A szorító a-ból mére
30-22 cm. átmérő. méf. 1. sz. nagy.
22-24 " 2. sz. közep.
24-27 " 3. sz. nagy.
27-30 " 4. sz. nagy.
A szab. szárvédő-szallagok
Árai: Szürke színben dbkint 1 sz.
5 k 50 f., 2. sz. 5 k 90 f., 3. sz. 6 k
40 f., 4. sz. 7 k 30 f. — Fekete,
barna és fehér színben: 1. sz. 5 k
50 f., 2. sz. 6 k 40 f., 3. sz. 6 k
80 f., 4. sz. 7 korona 70 fillér.
**Kwizda-féle szab. védő gummiból lólabák
számára.**
Képes katalógus ingyen és bérmentve.
FÖRÁKTÁR:
KWIZDA FERENCZ JÁNOS
es. és kir. osztr.-mag. kir. román és bolgár hercegi udv. szállító
Kerületi gyógyszerháza Korneuburg, Bécs mellett.

46. SZÁM. 1900.

BUDAPEST, NOVEMBER 18.

47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és
POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával együtt) egy évre 24 korona
télre 12 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egy évre 16 korona
télre 8 • A POLITIKAI UJDONSÁGOK egy évre 10 korona
télre 5 • Külföldi előfizetőknek a postai
meghatározott viteldi is csatolandó.

PERZSIA ÉS A MAGYAROK.
Irta Vámbéry Ármán.

A MAGYAR-PERZSIA érintkezés sokkal régebb ke-
-lett, mintsem azt nálunk hinnék, s eredete
-visszanyúl abba az időbe, mikor mi har-
-czainkat folytattuk a törökök. Már a török
-hatalom megerősödésének első korszakában
-rosz szemmel nézték a perzsák az oszmán biro-
-dalom túlságos nagybodását, és szívesen
-fordultak volna meggyengítésére valamely ve-
-télytárhoz Keleten, de ott akkor ilyen n-
-volt. Nyugat felé kezdtek hát tekint-
-getni: Velenczére, az olasz városi
-köztársaságokra és leginkább Ma-
-gyarországra, a mely államoknak a
-török igen sok bajt okozott, s a me-
-lyekkel frigyeket akartak kötni a török
-hatalom megtörsére. A velencei,
-amalfi és genuai köztársaságok in-
-dítottak is e végből követéseket Per-
-zsiába, sőt hitelesen tudjuk, hogy
-Mátyás király szintén követet küldött
-Perzsiába Uzul Hasszán fejedelemhez,
-hogy szövetkezzék vele a törökök el-
-len. Bár e szövetség nem jött létre,
-annak a hatalmas ellenállásnak a
-híre, a melylyel a magyar a töröknek
-terfoglalását Nyugaton megakadá-
-lyozta, eljutott Perzsiába, és én Ke-
-leten tett első utam alkalmával cso-
-dálkozva hallottam emlegetni a ma-
-gyar nevet még Perzsia legkeletibb
-részében is. Fenmaradt a név abban
-is, hogy a perzsák a jó kardot min-
-dig «magyar kard»-nak nevezték, a
-melynek a híre és elnevezése bizo-
-nyosan Törökországból ment át hoz-
-zájuk. A szép, sárga aranyat «krmzi»-
-nek hívják, a mi valószínűleg nem
-egyéb, mint a «körmöczi» szó átala-
-kítása, s a mit szintén a töröktől ve-
-hetek át. Azt az aranyérmét, melyet
-az osztrákok Mária Terézia idejében
-a keleti forgalom számára verettek,
-s a melyen egy lovag volt látható,
-mivel szép sárga volt a színe, a per-
-zsák «magyar arany»-nak nevezték.
-Midőn az újabb időben Perzsia
-közéledni kezdett Európához, s had-
-seregét is az európai hadseregek
-módjára akarta szervezni, e végből

WAGNER TÁBOROK, A PERZSIA TŰZÉRSÉG MAGYAR SZERVEZŐJE.

mint Nemiro, akkor ez bámulatos faj! Nemiro
1864-ben jött vissza hazánkba s itthon nem
sokára meg is halt. — Korábban is élt már ma-
gyar ember Perzsiában, s ez Maróti István volt,
a ki még a lengyel szabadságharc idején mint
megszökött orosz rab jutott el Perzsiába, a hol
nagy tiszteletben állt s orvosa lett a király-
-nőnek.

Ilyen emlékek hatása alatt a perzsa uralko-
-dók s a nemzet nagy rokonszenvet éreztek a
-magyarok iránt, s megbecsülték azokat, kik
-köztük megtelepedtek. Érdekes példát mondok
-el arról. Évekkel ezelőtt egy magyar
-honvédtiszt, Wagner von Wetterstelt
-jött hozzám, a ki Teheránba akart
-menni s ajánlatot kapott tőlem az
-előbbi sahhoz és ennek orvosához,
-Tholozán-hoz. Wagnert aztán Teb-
-risbe, a perzsa trónörökös székhelyére
-küldték, s ott szervezte a tüzérséget.
-Munkájában rendkívüli ügyességet
-fejtett ki s az akkori trónörökös na-
-gyon megszerette. Harcolt a kurdok
-ellen, még pedig oly vitézül, hogy
-mikor a perzsa király meghalt, a
-mostani sah magával vitte udvarával
-Teheránba. Helyzete azonban ott nem
-nagyon irigylendő, mert Wagner tes-
-testől-lekeltől becsületes katona és
-szókimondó ember, a kinek termé-
-szete nem igen fér össze a perzsa ud-
-varonczok és államférfiak ellenkező
-szokásaival. Az utóbbi időben sokat
-betegeskedett, vesebajban szenvedett
-s nagy nehezen szabadságot kapott,
-hogy itthon állithassa helyre egész-
-ségét. Ez sikerült is és ismét vissza-
-megy Teheránba. Mikor most a sah
-Budapest volt s velem beszélt, első
-szava volt hozzám: «Ismered-e Wagnert?
-Mondd meg neki, hogy épen
-oly jóindulattal vagyok iránta, mint
-azelőtt. Jöjjön csak vissza hozzám,
-majd megmutatom neki, hogy milyen
-jó barátja vagyok!» Mikor elutazása-
-kor már a kocsiiban állt, akkor is
-visszaszólt hozzám: «Irj Wagnernek!»
-Wagner nagy érdemeket szer-
-zett Perzsiában a tüzérség kitünő
-szervezésével, s híre a sah ítélte al-
-kalmával királyunkhoz is eljutott, a
-ki örömet fejezte ki, hogy Wagner

Nagy karácsonyi és ujévi selyemáru eladás
SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA
lyoni és párisi selyemkelme-különlegességek áruházában
BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCZA 4.

Kezdődik november hó 15-én és tart december hó végéig.

A többek között a következő árak kerülnek eladásra, u. m.:

Liberty merveilleux, tiszta selyem, több mint 150 színnyal, méf. 78 kr. és feljebb
Mosóarsnyók, méterje 75 kr. és feljebb
Lyoni foulard japon és china selyem, méterje 58 kr. és feljebb
Mosóarsnyó, valódi mosható, 80 cm. széles méterje 95 kr. és feljebb
Taffetas, csikos és kockás, garant. tiszta selyem, méf. 98 kr.
Fekete mintázott selyem, garant. tiszta selyem, méf. 85 kr. és feljebb.

Szíves figyelmébe ajánljuk maradék-osztályunkat, hol bluzok, egész toilették és juponokra alkalmas maradé-
-kok rendkívül olcsó áron kaphatók. — A fenti szabott árak november 15-től december végéig érvényesek. —
-Czégünknel a tulbecslés teljesen ki van zárva, mivel az árak minden egyes czikken számokban láthatók.

Vidékre mintákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

**CHOCOLAT
SUCHARD**
schmeckt am feinsten

Thierry A. Centifolia-kenőcse
(csodakenőcs elnevezéssel), melynek húzó-ereje és gyógyhatása utólrhetetlen! Főlegesen teszi legtöbb
-esetben az operációkat. Ezzel a kenőccsel egy 14 esztendő gyógyszerhatatlannak tartott csontsz. sőt nyabban
-egy 22 esztendő súlyos rákszerű betegség gyógyított meg. Gyulladás és minden egyéb sebeknél, mint
-kitünő antiseptikus szer, enyhítőleg és hűsítőleg hat és csakhamar teljes gyógyulást hoz létre. Gyors puhító
-és oszlato hatása is van és megszabadít mindenféle, bármily mélyre hatolt idegen testektől. — Egy tégl
-franco 1 kor. 80 fill. az összegnek előre való beküldése ellenében. Nagyobb megrendeléseknél olcsóbb. Ki-
-mutatható évenkénti gyártás 100,000 tégely. Egy egész levélár áll rendelkezésre és megtekintésre azon
-eredeti bizonylatokból, melyeket e két szerről a világ minden részéből beküldtek. — Utánzatoktól óvakodni
-és figyelemmel tessék lenni a minden tégelyre beégett czégre: Apotheke zum Schutzengel des
-A. Thierry. A hol raktár nincsen, minden rábeszélés ellenére is tessék visszautasítani a hamisított és
-használt értéktelnek ajánlott készítményeket és tessék azt megrendelni egyenesen az egyedüli gyáros:

Thierry A. gyógyszerésznél, Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett.
(Az osztrák, es. és kir. Államhivatalnokok szövetkezetének szállítója.) (Contractor of the War-Office and the
-Admiralty, London.) — Kapható Budapesten: Török József gyógyszerháza. 8907

ilyen elismerést szerzett Perziában a mi hadseregünknek, a melyből kikerült.

ESTI IMA.*

Ha megjő az éj, mielőtt leszállna
Enyhet adó álom fáradt szempillámra:
Ott mereng a lelkem szegény jó anyámon,
S egy forró sohajtás esti imádságom.
Azt susogja ajkam, azt szívem verése:
Legyen álma édes s boldog ébredése!

Végzetem viharja messze fűzött tőle;
Hirt is olyan ritkán hallok csak felőle!
De, ha jő az éj, valami azt súgja,
Hogy fáradt pillát mielőtt lehúnyja:
Ő is én rám gondol, szenvedő fiára,
S csendes nyugodalmat kíván éjszakára.

S az a két sohajtás, míg felszáll az égig,
Csupa csillagok közt vezet újtok végig...!
Azért tán oly édes az én éji álom?
Hol, mit sorsom elvett: nyugtotam találok;
S a fiáért eső, hű anyai lélek,
Azért bírja el tán fájdalmát szívénem?

Szalay Károly.

MAGDOLNA.

Vasárnap van, Zúgnak a harangok: Bim! bam!
„Jertek! imádkozni, földi hajlékimban.”
S a cizfira templomok telnek, egyre telnek,
Siet oda mostan férfi, asszony, gyermek.
Ez megszokásból jó, az azért, hogy lássák,
De a kik szívéből hön buzgó imádság
Száll fel trónusához a Láthatatlannak,
Bizony azok itt is csekély számban vannak!

Jobbra-balra nézve, félve, lesve, lopva
Rongyos, sápadt asszony suhan a templomba.
Fiatl arcára kínos szenvedések
Agg homlokra illő barázdákat véstek.
A gyülekezetet áhitattal nézi,
Az ünnepélyes csend szinte megigézi,
Félnék zavarában szeme-szája nyitva...
Figyeli, a pap a népet hogy tanítja,
Szólva az Istennek egyszülött fiáról,
— Ki nekünk tanított fényes mennyországáról,
Elbeszéli, hogy Ő értünk emberré lett,
Megmutatta, milyen az igazi élet,
Bűneinkből minket megmentett, megváltott
S közöttünk a földön szeretetként járva,
Lehajolt éretünk a fertőbe, sárba
S kinek neve azért szent, örökre áldott!
Majd meg Magdolnáról szól a beszéd ajkán,
A ki Jézus előtt bűneit bevallván,
Törődelmes szívvél leterdelt élébe
S bocsánatot tőle könyörögve kére.
Jézus, a térdeplő asszonyt fölemelve,
— Míg nyájas szemében mennyei fény égett,
— Bűnös Magdolnának szeliden felelte:
„Mert nagyon szeretted, megbocsátok néked!”

Hallja ezt a sápadt asszony a sarokban,
Szeme könyvtől nedves, szíve nagyot dobban
S felsóhajt: „Hát nekem hol van jobbulásom?
Hol az a Megváltó, a ki megbocsásson?”
Egy volt csak a bűnöm, hogy szerettem én is,
Szerettem őt tisztán, izzó szenvedéllyel,
Lelkem neki osztám apródonként széjjel,
Mint Istent imádtam térdem csúszva, s mégis
Midőn már kiszívta ajkamról a mézet,
Ő, ki elcsábított, ő, ki megigézt,
Eldobott magától! Hova, merre menjek?
Nyitva-é ajtaja még a kegyelemnek?
A szülői ház már előttem rég zárva,
Akkor, könnyű szívvél én hagytam el őket,
A parancsolokat, sírva eseklőket,
S most ide jutottam a nyomorba, sárba,
Oh én szászorosan boldogtalan, árva!

Vége a beszédnek. Hallik a harangszó,
Oly titokzatosan, olyan búsan hangzó,
Szomorúan bűgva mindenki fülébe:
„Bim, bam, bim, bam, bim, bam! Vége, vége, vége!”

* Szerzőnek sajtó alatt levő kőtetéből.

A szegény asszony is, bár remegő térdrel
A harangzúgásra könyezve letérdel
S szól: „Mennyei Atyám a csillagos égen,
Kegyelmes Megváltóm, oh irgalmaz nekem!”
Leborúl, zokogva elkezdí imáját,
Fel-felveti néha könyves szempilláját.
Majd föl akar kelni, nem bír gyenge teste,

Élesen felsikolt, földre visszaesve.
Odatódul a nép. Elsápadt asszony.
Valami csodás fény ömlik el az arczon,
Mit halandó ember még sohasem látott,
Lelke túlvilági gyönyörrel betellett
S csendesen susogja boldog mosoly mellett
Utolsó lehelvél: „Az Úr megbocsátott!”

Miklós Elemér.

KISFALUDY SÁNDOR ÉS SZEGEDY RÓZA.

Irtó Eötvös Károly.

(Vége.)

A lány, a ki most hallotta először komoly,
édes és rettenetes valóságban a szerelmi vallo-
más szilaj kitérését. A ki a szerelmi valomás
száz alakját olvasta már s másik száz alakját
a társaság fecsegéseiből jól ismerte. A ki annyi-
szor gondolt erre, annyszor álmódott erről s
annyi ábrándot szőtt: mit mondana ő majd, ha
ő rohanná meg ily valomás?

És most mégis zavarban van. Mint a tigris-
vadász, a ki előtt a rengetegben először jelenik
meg a királyi fenevad. Meneküljön? Védje ma-
gát? Vagy gyilkoljon?

Leküzdte felindulását s bár belső érzelmek
fojtott vihara tette hangját reszketővé s arczá-
nak halvány és rózsaszínűt változóvá, mégis
halk hangon felelt.

— Sándor, én már gondoltam erre s mindig
örömet okozott, a mikor a maga vonzódását és
figyelmét észrevettem. Nem is kerültem magát
s jól éreztem magamat közelében.

— Tehát szeret engem, oh angyal!

— Legyen türelme, Sándor. Azt a szót én
most ki nem mondok. A szó nekem is vég-
zetem, de annak még nincs itt az ideje. Mi oly
ritkán és keveset voltunk együtt, oly kevésbé
ismerjük egymást, hogy nagy könnyelműség
volna, ha sorsunkat egymáshoz kapcsolnók. Én
jó rokona és hű barátja maradok magának,
nem is akarom letörni se a maga reményét, se
az én reményemet, mert barátságunktól én is
várhatom a boldogságot, de az én végső felele-
temet én ma meg nem mondhatom. Magának,
Sándor, még várni kell.

— De én nem tudok várni.

A lány szemei oda szegeződtek az ifjú arczára.

— Nem értem magát, Sándor, vagy maga nem
ért engem. Jövendőnknek útját bevágni én nem
akarom s ha érzelmei oly igazak és oly tiszták
és oly erősek, a mint azokat látom: akkor türel-
mének is kell lenni, míg az én lelkem a maga
állhatatosságát is megismeri s abban megnyug-
hatik. Várunk kell!

— De én nem akarok várni!

Az ifjú egy lépéssel közeledett a lányhoz.
Arczán szerelem, ihletés és elszántság vonásai
kergetődztek.

A lány arcát szomorú komolyság hori-
totta el.

— Hát mit akar?

— Nekem, Róza, a maga szívéhez jogom van.
Szemeit a szűznek fényes arczára szegezé. De
egy szempillantás alatt a lány is észrevette őt,
hirtelen megfordult s szó nélkül kirebbent az
ajtón. Akkor ugrott föl az ifjú, akkor vágta a
falhoz pipáját s szilaj indulattal sietett a lány
után.

Hiába! A szűz alakja eltűnt.
Visszatértorgott szobájába. Öröngő fájdalom

izmos karját az ifjú vállainak feszíté. Arczán a
hajadon lélek szent haragjának lángja lob-
bant föl.

— Maga dulakodni akar? Vakmerő!

Az ifjú észre tért. Karjait levette a lány dere-
káról s térdre esett előtte.

— Meg tud-e nekem bocsátani, Róza?

A szűz arcán ott lobogott az a láng. Most
már nem kereste a szavakat. Most már minden
szót rögtön megtalált.

— Ne hívjon engem Rózanak. Semmi közünk
ezentúl egymáshoz. Az én lelkem szentegyház,
annak oltárához se csábító, se duhaj közel nem
juthat. Most már mindent elhiszek, a mit beszél-
tek magáról. Menjen a maga asszonyai közé, a
kiknek nincs szükségük arra, hogy a férfi tisz-
telete és hódolata vegye őket körül. Távozzék
tőlem.

Az ifjú görcsösen kulcsolta össze kezét s úgy
emelte föl e lány előtt. Csaknem zokogó han-
gon mondta e szót:

— De mikor úgy szeretlek, úgy szeretlek!

A lány rettentő szót ejtett ki-rózsás ajkán.

— Színjátzó!

Megigazítá vállán és keblén kendőjét s mint
haragos istennő, fölemelt fővel kiment a szobá-
ból. Ott hagyta a térdeplő ifút enyhe szó és
enyhe tekintet nélkül.

Az ifjú fölkel térdelő helyzetéből. Utána né-
zett a lánynak, de az eltűnt, elmúlt, elszállott,
mint egy égi tűnemény. Irtóztató indulatok
gyötörték lelkét.

Mit tett? Minő bünt követett el?

De hiszen végtelen szerelme fölzsabadíthatná
ő a lány szemében. Gőgös, kegyetlen, vad
istennő ez a lány?

Elveszteni őt? Nem lehet. Mégis el kell vesz-
teni őt? De hát mi marad akkor az ő számára?
Mit ér akkor ő neki ez az egész szép világ? Mit
ér ifjúsága, büszkesége, minden reménye, egész
élete?

Kiment a folyosóra. Nem találkozott véletle-
nül senkivel. Bement egy vendégszobába, ott
egy szarvasbőrrel terített ágyon végig nyújtó-
zott, karját feje alá tette s oda bámult a padlás
gerendára.

Mindennek vége. Most már bizonyos. Mi vár
ő rá? „Megbolondulni, gazemberré válni, vagy
önként bűsűt venni az élettől.” Hogy Róza
más legyen s ő azt lássa, tőrje egész életén át:
ez nem lehet. Minden lehet, de ez nem.

Huszárdolmányát kigombolta, sarkantyújá-
val a szarvasbőrt összevágta, öklével nagyot
ütött a falra, csak úgy döngött a ház.

Egyszerre felugrott fektetőből.

— Ejh, van még halál innen távolabb is!
Vissza a katonasághoz! El Olaszországba! Ott
jön egy óriás. Most még kicsiny, mint egy pár-
duczkölyök, de homloka már világít, mint az
üstökös csillag. A világverő Napoleon. Ha elti-
porja a világot: hadd legyek én is elmúló az
ő útjában. Elébe!

Pipára gyújtott. Így van megörökítve a hagyó-
mányban. Újra végig feküdt az ágyon s fújta a
füstöt, mint a tűzokádó s gombolyogtak gondo-
latai, mint a viharhajszolta felhők.

Nyílik az ajtó s a szűznek napugaras alakja
belép a szobába. Nem tudta, hogy ott van az
ifjú, valamit keresett volna ott.

Az ifjú se szól, se mozdulni nem mert.
Szemeit a szűznek fényes arczára szegezé. De
egy szempillantás alatt a lány is észrevette őt,
hirtelen megfordult s szó nélkül kirebbent az
ajtón. Akkor ugrott föl az ifjú, akkor vágta a
falhoz pipáját s szilaj indulattal sietett a lány
után.

Hiába! A szűz alakja eltűnt.

Visszatértorgott szobájába. Öröngő fájdalom

Czímkép Mikszáth «Szent Péter esernyője» című regényének angol kiadásából.

fogta el testét-lelkét. Fogait csikorgatta öntudat-
lanul. Azután leborult az asztalra s keserű
könyei megáztatták dolmányá ujját.

Meddig volt így; maga se tudja. Beesteledett,
hívták vacsorára. Dolmányát begombolta, sar-
kantyúját összecsapta, bajuszát kipödrötte s
ment vacsorára.

— Hadd nézzek hát még egyszer annak a
lánynak a szemébe!

Késő volt már. Elment az a lány szó nélkül.
Befogatott s haza hajtattott az ötvösi kastélyba.
Egyetlen búcsúszava, egyetlen búcsú tekintete
nem volt az ifjúhoz.

Ejh — mit az a lány! Elhervad a rózsá, új
bimbója támad!

Támad-e hát?

Bement vacsorára. Még mindig nagy társa-
ság volt együtt. Férfiak, nők, hajadonok, gyerek-
lányok.

„Hogy ki ne tanulják szívem keserves állapot-
ját, jó kedvet kelle színelnem és dühösségem-
ben szilaj vidámságra fakadtam.”

Így írja a költő.

Bizony bolond volt ő félig-meddig.

Oly vad kedve támadt, hogy elbámult rajta
mindenki. Ötlei csak úgy szikráztak, bókjai
szédülésbe hozták az asszonyokat, dalaira pez-
gésbe jött öregnek és fiatalnak vére.

— Adjátok ide hegedűmet.

Rákezdett egy hires kuruczdalra, a melynek
hangjánál a legénynek lába nem maradhat
nyugton, hacsak nem sánta, bēna, isten nyo-
morékja. Torzszövege él már csak annak a dal-
nak. „Megismerni a kanászt Csosza járásáról,
Üzött-füzött bocsoráról, Tarisznyszijáról.”

Húta egész lelkéből, egész bolond keserű
szívéből. Azután fölkel az asztal mellől s húta
is, dalolta is, járta is. Sarkantyúja csak úgy
pengett, erős hangja csak úgy zúgott, szilaj
kedve csak úgy áradt, szerelmes vad szíve majd
megszakadt.

Azután földhöz vágta hegedűjét. Darabjai csak
úgy robbantak szerteszét. Karjára vett egy kis
leányt.

Zalabéri Horváth Rozit. Tizenöt éves kedves
barna, gyönyörű lány volt. Gyerek volt még.
Álmodni se tudott arról, mi a szív, mi a szere-
lem. Csak nézte, csak bámulta azt a deli szép
ifjút. De belé is szeretett. Nem szívből, nem is
színből, csak úgy a gyereklánynak képzele-
téből.

Ezt fogta karjára, ezzel dalolt s ezzel tán-
czolt mind az egész társaságnak nagy gyönyör-
rűségére.

Oda sűg a kis lánynak fülébe:

— Lenne-e kedves hugom az én feleségem?

A lányka megáll, nyugalomra inti a költőt is,
és csókolni való édes, aranyos, teljes komoly-
sággal azt feleli:

— Ez komoly ügy, Sándor bácsi, beszéljen
először édes mamámmal, intézze el vele a dol-
got, akkor megnyeri az én szíves beleegyezése-
met is.

Mindenki hallotta e párbeszédet.

Az öreg Gyömöréy akkorát nevetett, hogy
rengő poczkaja majdnem feldöntötte az asztalt.

De egyik asszony oda sugott a másiknak a
fülébe:

— Szegény Kisfaludy megbolondult. Kár
ezért a derék ifjúr.

Az a derék ifjú pedig hajnal felé lóra ült.
Onnan fölül, Somlyó felől kegyetlen hideg,
havas, esős vihar támadt. Elkelt volna a bunda
is, de az ifjú megint csak kigombolta huszár
dolmányát. Hadd vágja a vihar azt a kutya
szívet, talán használ neki. Ártani most már úgy
se tud a világon semmi annak a szívnek.

Reggelre Sümeghre ért. Másnap elment atyjá-
hoz Téthre, búcsút venni apjától, szülőföldjétől,
édes hazájától, jó testvéreitől. Elment, elbuj-
dosott idegen országba, véres háborúba.

— — — — —
Nem telt bele egy nap, két nap: Róza min-
dent tudott. Siettek vele közölni az esetet. Az
ifjúnak szilaj vidámságát, vad mulatságát, leány-
kerő elhatározását, idegen országba költözését,
háborúba indulását.

Búsan, komolyan és halvány arccal fogadta
a szűz a híreket.

Befogatott s fölkereste Zalabéri Horváth
Rozit, a kedves kis lánykát. Megölelte, megcsó-
kolta, bodros haját megsimogatta s azt kérdezte
tőle?

— Szereted te, édes Rozim, Kisfaludy urat?

— Szeretem.

— De igazán szereted?

— Igazán szeretem.

— És ő is szeret téged?

— Hogyne szeretne? Kezemet megkérte.

— Mikor jön vissza?

— Nem mondta meg.

— Várod vissza?

— A míg hét tél, hét nyár el nem múlik,
mindég várom vissza.

Szegedy Róza ajka reszketett s szemei, sötét-

kék, mélytűző szemei, olyan különösen fénylet-
tek. De a kis csitri lány ezt nem vette észre.

— Oh édes, kedves kis barátném, ha az a de-
rék ifjú egykor hozzád visszajön: tedd őt igazán
boldoggá!

Tovább nem bírta már az ő büszke lelke sem.
Az a fenséges szűz ráborult annak a csitri
lánynak a vállaira és zokogott keservesen.

«SZENT PÉTER ESERNYŐJE.»

Néhány héttel ezelőtt a «North American
Review»-t lapozgattam, s ime — a borítékján
hirdetett legújabb könyvek között — ez a cím
tűnik szemembe: «St. Peter's umbrella by Kál-
mán Mikszáth.»

Istenem! milyen jól esett ezt olvasni!

Elhihetik, hogy épen, de épen ellenkező érzés
volt az, mintha p. o. a jó glogovaiak vagy bába-
székiek kivándorlását kürtölte volna az az ame-
rikai folyóirat. Az — csupa nyomorúság, ez
csupa dicsőség. A miatt szinte szegénykezünk
más nemzetekkel szemben, ezért büszkén ver-
jük a mellünket, hogy: «anch io», stb.

S mégis, ki hinné! azok a földhöz ragadt kol-
dusok, azok a nyomortól, éhségtől elesigázott
számkivetettek sokkal, de sokkal hamarabb
érték ám el az új világra, mint a magyar szel-
lemnek akár vasszárnyon szálló, akár pillangó-
szárnyon röpködő termékei. S valószínűleg ma,
mikor a mi utólréhetetlen Mikszáthunk végre
szinte kikötött az operenciás tenger tulsó part-
jára, — már azok a glogovai és bábaszékie jó
palócok fogják polgárjogokhoz protegálni, a
kiket húsz év óta a halhatatlansággal megaján-
dézott.

És most is, ki tudja, meddig maradt volna a
hirneve csupán csak azon a körön belől, a mit
a magyar akáczfa árnyéka határol, — ha a jó
öreg Müntzre nem bizza, hogy vigye odább is!

Persze Müntz! az ő batyujába sok sok min-
den jó elfér. Hát ment is az öreg hegyen-
völgyön átal, — piros esernyőjét kezdtek jól
ösmerni. Előbb Németország hívta pihenőre,
és ott úgy megszerették, hogy évek és évek óta
ezrével vették és veszik a szép «portékáját».
Most meg már elérkezett Angolországba, sőt
ugyan akkor — tán telegráfon, dróton is tud
járni az öreg? — jelezték Amerikába is. Bizony
a jó Müntz bácsi valamivel hasznosabb tagja
a társadalomnak, mint alkalmatlan hitsorsosa:
Ahasverus uraság!

Hanem, hogy az angolok méltányolni tudják
azt a kincset, a mit az öreg zsidó számukra hor-

«SZENT PÉTER ESERNYŐJE» ANGOL KIADÁSÁBÓL. — VERONKA AZ ESERNYŐ ALATT.

dozott, egy nagy művetet kellett eszközölni, — csak úgy, mint mikor az ország határát átlépve a zsebünkben lévő magyar aranyat olasz vagy német vagy angol aranyra kell átváltani.

Még ezer szerencse, ha nickelt nem kapunk helyébe. S én, a ki az öreg Müntzt mindig biztattam, hogy soha se féljen a vámtól, — majd csak «átsiklik» a piros esernyő is minden baj nélkül, s ha egyszer túl lesz, — még meg is bámulják, még meg is dicsérik különös, soha nem látott, idegen szemeknek újdonság új mi-voltát, — még én is mondom, sokáig szepegetem attól az átszámítástól. De, hála Istennek; hiába remegtem. Miss B. W. Worswick, a Müntz bácsi valutarendezője, — egész lelki-ösmeretesen színaranyat adott a magyar aranyért. Nincs az az angol bank, mely kifogásolná! — És így hála neki: — «St. Peter's umbrella» ma már közkincesé vált, — három-

szereztek a magyar névnek, lehet, hogy annak a t. olvasó közönségnek, a ki eddig leginkább csak hallott valamit a «Szent Péter esernyője»-ről, — most egyszerre az jut majd eszébe: «mi volna, ha megfogadnók a példabeszédet, a mely azt mondja, hogy: «nézd meg az anyját...» s megvennők a könyvet? Nem úgy, mint eddig, őt —hatezer számra, hanem úgy, hogy legyőzőnk az angol konkurrencziát, — s mégis csak első sorban mienk maradna Mikszáth, a ki az Isten jókedvében teremtett magyaroknak, a mi örömeinkre!

Szikra.

Azok kedvéért, a kik Mikszáth Kálmán ez ép oly bájos, mint érdekesítő művét tán nem olvasták volna, vagy annak egyes személyeire, jeleneteire nem emlékeznek, rövidesen elmondjuk az elbeszélés tartalmát s ezzel egészítjük ki Szikrának, a jeles írónékné, Mik-

előtt, a hova a tót kocsis letette. Bizonyosan elmosta azóta az eső a kis ártatlant.

Lélekszakadva rohant haza, s odaérve, nagy csodálkozással látja, hogy a kis leány egy rongyos piros esernyő alatt egész nyugodtan szendereg kosarában.

De ki tehette azt az esernyőt oda, hiszen egész Glogován senkinek sincs ilyen szerszáma! A tudakozódásokból aztán lassanként kitudott, hogy egy öreg zsidóforma alakot láttak a viharban ott kószálni s ez borította rongyos esernyőjét a kis leányra. Valakinek eszébe jutott, hogy olyan forma volt a vén zsidó, mint a szent Péter képe a templomban s lassanként megérlelődött a jámbor tót népben a hit, hogy maga Szent Péter járt a faluban s az borította esernyőjét a kis árvára.

Nosza, lett aztán becsülete az ócska esernyőnek, különféle csodákat ráfogtak, utóbb minden valamire való temetésre, akár esett, akár nem, alatta kellett a papnak a halottat kikisérni, s a házasság is csak úgy ért valamit, ha a mátka-

CZINKA PANNA.

Greguss Imre festménye.

száz millió emberrel több gyönyörködhetik benne, mint ezelőtt!

S reméljük, hogy fog is gyönyörködni, mert R. Nisbet Bain, — (a British muzeum tudós könyvtárnoka, a ki maga is tömördek művet fordított oroszról, olaszról, svédül, dánból és magyarból,) melegen ajánlja azt honfitársainak, mint egyiket a legszerencsésebben átvettettet s így mindenképen kitűnő munkának. S hogy a könyvnek külső sikerét is biztosítsák, Jarrold, a kiadó, nagy gondnal, igen tetszetős kiállításban indította útnak. Még alig-alig mult el három hét, mióta megjelent, s már is a negyedik kiadást jelentik Londonból. Furesa lenne, — de cseppet se bánám, (már azért se, mert nekem magyarul is megvan), ha az angol kiadások messze a hátuk mögött hagynák az eredetit; de persze, — a gyermek mindig sebesebben tud szaladni, mint az édes anyja! Aztán meg, egy anyának lehet sok, sok gyermeke is! De meg megeshetik egy másik dolog is, — az, hogy ha a házában egyszer csak meghallják, hogy azok a csemeték ott a messze idegenben milyen nagy hirre vergődtek, milyen dicsőséget

száth könyve angol kiadásáról irt fentebbi cikket.

Egy szegény tót faluban meghalt az özvegy tanítóné, egy még pályás leánykát, Veronkát hagyván árvaságra. Volt még a tanítónénak egy pap fia, a ki épen akkortájt lett plebános egy másik szegény tót faluban, Glogován. Az előbbi falu előjárói aztán egy libával, mely egyetlen örökség gyanánt maradt Veronkára, kosárba pakolva, szekérre tették a kis árvát s elküldték pap bátyjához: hadd viselje gondját. De a pap oly szegény volt, hogy maga is alig tudott élni s bizony kínzó aggodalmak szállották meg lelkét, midőn elgondolta: mikép és miből nevelje fel a kis testvér? Vigasztalásért, segítségért szokása szerint az imádsághoz folyamodott. Elment a templomba s ott a feszület előtt letérdelve, buzgó fohászkodásba merült. E közben hirtelen nagy vihar keletkezett s mire az elmélyedt pap észrevette, már a zápor hatalmasan zuhogott. Nagy rémület szállotta meg, hirtelen eszébe jutott, hogy a kis árvát épen ott hagyta az ereszt alatt, a parókia-

* A «Szent Péter esernyője» magyarul a Légrady testvérek által díszes kiállításban Neogrady Antal rajzaival illusztrálva jelent meg, a melyek közül néhányat most mi is bemutatunk, valamint az angol kiadás czimlapját s képeiből is egyet: a hol Veronka az esernyő alatt a kosárban fekszik.

pár az esernyő alatt mondhatta el az esküt. A pap az ilyesmiktől eleinte szabadkozott, de utóbb ismételt sürgetésekre egészen beletörődött, annál is inkább, mert az esernyővel végzett szertartásokat busásan fizették. Majd távol vidékekről is özönlenni kezdtek a jámborok a szent esernyőhöz, melyet immár a templomban helyeztek el — s hozták dúsan a kegyes ajándékokat papnak, esernyőnek, templomnak egyiránt.

A jeles esernyőt pedig nem Szent Péter hozta le a mennyországból, nem ő borította a kis árvára, hanem az öreg Müntz zsidó, a ki örülten elhagyván családját, szanaszét bolyongott a tót falvak közt s az említett zivatart idején épen Glogován haladt keresztül.

Hanem hol vette ezt az esernyőt? Erre már egy kissé bővebben kell kitérni.

Élt Besztercebányán három vagyonos úri ember, a Gregorics testvérek, kik közül az egyik, Pál, nőtlen maradt s egyszerűen élén, nagyon meggazdagodott. A másik két testvér már előre számított a gazdag örökségre, mert Pál vézna, beteges ember volt s nem élhet hat valami soká, akkor aztán majd lesz hegyen-völgyön lakodalom.

De bizony a két jó testvér számításában egy kis hiba esett, mert Pál úrnak törvénytelen fia született, a kinek Wibra Gyuri lett a neve,

S Pál úr a gyermeket nagyon szerette, elannyira, hogy a két testvér belátta: immár keresztet vehetnek a remélt dús örökségre, mert minden a gyereké lesz.

Jó Pál úrnak csakugyan ez is volt a szándéka. De egyszer Gyuri veszedelmes betegségbe esett s pedig holmi mérgezési tünetek közt. Meggyógyult ugyan, de Pál úr fejébe vette, hogy Gyurit az irigy testvérek akarták eltenni láb alól s ha most nem sikerült is nekik, de más-kor bizonyosan megpróbálják megint, hogy a vagyonhoz hozzá juthassanak.

Ezért ettől fogva úgy kezdte mutatni, mintha Gyurit már nem szeretné, de a mellett valami távoli iskolába is elküldte.

Hogy pedig majd később se legyen okuk a testvéreknek irigykedni, ármánykodni, azt eszelte ki Pál úr, hogy birtokait apránként eladogatta s azok árát valami külföldi bankba

nagy vagyona! Mig végre rájött, hogy a rengeteg pénz valami bankban hever, az utalvány pedig a piros esernyő nyelében lappang.

De hova lett az esernyő? Elkezdte nyomozni, keresni. Végre megtudta, hogy az öreg Müntz kezébe került, de ez már nem fog róla felvilágosítást adni, mert nem sokkal a glogovai zivatart után belefulladt a vén örült ember a Garamba. Annyi azonban bizonyos, hogy akkortájt látta még kezében az esernyőt.

Végre megtudta Gyuri, hogy az ócskaság Glogován van, a hol Szent Péter esernyője lett belőle. Különböz voltaképp a pap hugáé, hiszen neki adta Szent Péter, — s a ki a leányt elveszi, hozományképp azé lesz az esernyő is.

Tehát Glogovára! Utána a becses esernyőnek! Utóközben sajátságos véletlenből megismerkedett a fiatal ügyvéd Veronkával, a ki valahonnan épen haza igyekezett s utközben a két

— Majd aztán, — szólt vontatottan az elnök. — Előbb beszélnem kell veled.

Előbb kell beszélnie! Tehát olyant akar mondani, a mit nem lehetne utóbb (értsd: a gyűrű odaadása után), Veronka a világot érezte sülyedni maga alatt.

Gyuri kedvetlenül emelkedett fel helyéről, Veronka mellől, a kinek kezei izgatottan kezdtek ide-oda mozogni a horgoló tükkel.

— Jöjjön át a szobámba, gyámtyám!

Gyuri szobája az L re épített parókia végén volt. A hajdani világban, mikor még nem épült volt fel az iskola, ez volt a tanterem. Már az előbbi pap kettéválasztotta a pajtányi szobát egy csinos deszkafallal, vendégszobát csinált az innesső, nagyobb feleből, s éléskamrát a másikból.

Veronka csak azt érezte most, hogy végtelenül boldogtalan s hogy mindenét odaadná e

NAPOLEON ERSELYÉI A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSON.

Jantyk Mátys néja.

elhelyezte, a pénzről szóló utalványt pedig piros esernyője kifűrt nyelvébe rejtette, hogy majd annak idején úrrá tehesse vele titokban Gyurit.

Mikor halálát közelegni érezte Pál úr, sürgönyöztetett a távoli iskolában tanuló Gyurinak, hogy jöjjön gyorsan, mert valamit át akar neki adni. De bizony Gyuri nem érkezett meg idejére; meghalt Pál úr s a mint életében soha el nem hagyta magától a piros esernyőt, úgy most halála után is ott találták azt meg a feje alatt.

Elárverezték aztán a hagyatékot, de egy csomó ócskaság senkinek sem kellett, mig végre az öreg Müntz az egész gyűjteményt a rozsz piros esernyővel együtt két forintért megvette. A többi holmit aztán mesterségéhez képest el is adogatta, de a rongyos esernyő a nyakán maradt. Hogy tehát vesztett fejcsének nyele fordúljon, maga használta az ócska eszközt, azzal kóborgott házálójában s ez volt nála már örült korában is, midőn a kis Veronkára ráborította. Ebből lett a «Szent Péter esernyője».

Telt, mult az idő, a kis Gyuriból szép fiatal ember s híres ügyvéd lett Besztercén. De sokszor bántotta az a gondolat: hová lehetett apja

fiatal halálosan beleszeretett egymásba, bár Gyuri ezt maga előtt tagadni igyekezett, hiszen ő az esernyő kedvéért veszi el Veronkát, nem másért! Hamarjában meg is kérte s meg is kapta a szép leány kezét.

A glogovai papi laknak természetesen kedves vendége lett s első dolga volt lovas embertől levelet küldeni hajdani gyámjának, Sztolarik törvényszéki elnöknek Beszterczére, hogy így s így van a dolog, csináltasson ott két jeggyűrűt s küldje azonnal.

Másnap azonban maga Sztolarik elnök topantott be a paplakba, még pedig egy kissé különös ábrázattal.

Veronka szívet valami kimondhatatlan aggodalom szállotta meg. Csak a pap örült az előkelő vendégnek.

Maga Gyuri is meg volt lepelve. A nehezen mozdítható elnök eljövetele legalább is különösnek látszott.

— Elhozta? — kérde tapogatózósképen.

— El.

Veronka megkönnyebbült lélekzetet vett. (Gyuri már napközben beavatta, hogy a gyűrűket várja Beszterczéről.)

— Adja ide!

perczben, ha hallhatná, hogy mit beszélnek... Hiszen minden, de minden ettől függ. Valami démon sarkalni, biztatni kezdte: Szaladj hamar Veronka az éléskamrába, ott majd meghallod, mit beszélnek, ha szép csendesen, megállva odateszed fülecskédet a vékony falhoz.

Veronka pedig nem kérte magát, ment, rohant. Ez a jól nevelt, finom gyermek képes volt odakuporodni az uborkás hordóra, a zsirbődönök és eleséges zsákok közé s idegeit megfeszítve, figyelni minden hangra.

A mélyeséges csendet csak a szívének dobogása zavarta, meg a gerendáról lecsüngő oldalzalonnák csöpgése. A nagy melegtől ezek is elkezdtek sárgulni, avasodni és olvadni, poty, poty, poty. Pottyant, csöppent a szép rezeda-színű ruhájára is, — de ki törődne most azzal?...

— Denique hozzájutottál az esernyőhöz, a mint mondd — hallatszott tisztán az elnök hangja, — a dolog mindenesetre bonyodalmas ez ideig, de a legnagyobb bonyodalom talán még ezután jönnek.

— Ejh, mi jöhetne? — kérde bizonytalan hangon Gyuri.

Neogrády Antal rajza «Szent Péter esernyője»-hez.
VERONKA BÁTJÁVAL.

— Ne vágj most közbe. Mindenekelőtt azzal legyünk tisztában, szeretet-e a leányt?

Szegény Veronka úgy reszketett buvóhelyén, mint egy didergő madár. Behunyta a szemét, mint az elítelt a tőknén, kit egy balga ösztön vezet, hogy a lecsapódó pallos nem olyan szörnyű így. Jaj, mit fog felelni?

— Azt hiszem, szeretem, — felelte Gyuri, bizonytalan hangon. — Olyan csinos! Magának nem tetszik?

— Hogyne, hiszen én sem vagyok kenyérből. Hanem az a kérdés, megkértem volna-e, ha nincs az az esernyőhistoria? Felelj őszintén?

— Eszembe sem jutott volna.

Egy sikoly hallatszott most a szomszédos helyiségből s valami zörgés utána, mint mikor butort eldöntöttek.

Az elnök figyelmessé lett s a falra mutatva, kérde:

— Nem tudod, mi van oda át?

— Gondolom, éléskamra.

— Mintha sikoltott volna ott valaki.

— Meglehet, egeret látott valamelyik fehér-cseléd.

Hát igen. Így néz ki egy tragédia a szomszéd szobából, ha vékony fala van; — ha nincs vékony fala, még úgy se. Egy egeret látott meg valami vászonszemély, vagy egy sziv zúzódtott össze. Ki tudhatná, a kétségbeesésnek és a kedélyes ijedtségnek egy hangja van. Veronka a szívébe tört tövissel futott ki a szabad levegőre, többet már nem akart tudni, csak ki innen, mert megfűl; el, el, ki tudja, hova, akárhova...

— Ide figyelj, Gyurka öcsém, — folytató kis szünet után az elnök — hát a mint ma reggel bemelegyk levelel folytam a Huszák aranyműveshez, hogy megvegyem a karikagyűrűket és elküldjem a lovas emberedtől, (nem is álmodtam még akkor, hogy magam jövök el), Huszák uram nem volt a boltban, csak a segédje, a Klaniczay József, a nyúlászja.

Gyuri bólintott a fejével, hogy ösmeri.

— Mondom neki, adjon két aranykarikát. Kérdezi: Kinek lesz? Messze lesz — felelem. Hová? Glogovára. Csak nem a papkisasszony-nak? — De bizony épen annak. Gyönyörű jószág — mondja. Szóbeli szó lett, míg a gyűrűket csomagolta Klaniczay. Honnan ösmeri a papkisasszonyt? Ott voltam tavaly Glogován. Mi az ördögöt keresett maga Glogován? Hát egy ezüst nyelet csináltatott nálunk a község egy ócska esernyőre, melyet ők a templomban őriznek. Bolondok, nem merték — mondá — idehozni, féltették, hogy ellopjuk, pedig nem ér két garast; nekem kellett odautaznom, hogy a nyelet felcsináljam rá.

— Hisz ez borzasztó lenne! — kiáltott fel Gyuri elsápadva. — Menjünk azonnal! Keres-sük fel a plébánost!

Égett a föld a talpa alatt. Oly közel volt már örökségéhez s most megint elillanóban van

előle, mint a lidérczfény, mely maga után esalja a vándort.

Könnyű volt a plébánost megtalálni, a galambjait etette a ducznál.

— Szent atyám — szólította meg Gyuri, ki a tegnapi vacsora alatt per tu lett leendő sógorával. — Az elnök, ha már itt van, szeretné a híres esernyőket meglátni. Lehet?

— Oh hogyne? S nyomban rákiáltott Adamecznéra, a ki csirkét koppasztott a tornácra. — Hozza ki csak, kedves öregem, a templomkulcsot!

Térült-fordult a vén Adameczné a nagy templomkulccsal s a pap elől menve, végig vezette vendégeit a templomra, a hús boltívek alatt, az időbarnította padok közt.

Oh milyen szépek ezek a szegényes falusi templomok! S mind az, a mi hozzájuk tartozik. A pázsit a templom körül, a piros, zöld és mindenféle templomi zászlók odabent, a padok szélein szíjartójkukban, szép, szelíd asszonyok képeivel, Sancta Barbara, Sancta Rosalia ora pro nobis. Mennyi szent legenda egy rakáson! A menyieik lehozva ide a fele útra (mert az ég fele útja a templom), a hol a földiekkel együtt lehetnek. Szemben a főoltár, a gyerekeknek diót osztogató szent Miklóssal, Glogova eddigi védő-szentjével. (Azért eddigi, mert egy idő óta szent Péter kezd belenyulni a kenyérbe.) Balról a szentelt víztartónál Krisztus képe, csinált rózsakoszorúval a töviskorona fölött. Itt imádkozott azon a napon a fiatal pap, mikor Veronkát, mint anyátlan gyermeket, elhozta Billegi Máté. Minden olyan csendes és fönséges, békét, malszót lehelve a komor falak s a tömjén szaga

Neogrády Antal rajza «Szent Péter esernyője»-hez.
VERONKÁT VISZIK A BÁTJÁHOZ.

még mintha el nem illant volna vasárnap óta, egyesülve a kenderhajú glogovai leányok rezedabokrétáinak illatával, itt száll, itt terjeng a felső ablakon belopódzó napfény szikrázó kékjén himbálózva.

— Erre, erre, nagyságos uram, a sekrestyébe! A mint beléptek, rögtön szemükbe tűnt, ott volt a kazulák, pluvialek és stólák között a néhai Gregorics Pál vén esernyője, kimosolygott szintelen vörös kelméje ismerősen, csak az ezüst nyele, jaj az ezüst nyele ragyogott idegenül.

Gyuri mereven, megdermedve nézte, egy szót se bírt kiejteni. Érezte, hogy a végzet küzd ellene. Egy ördög jár utána, a ki nógatja: «csak eredj, eredj az örökség után», egy másik ördög jár előtte, a ki inceskedik vele, «csak gyere, gyere, erre van.» De van egy harmadik ördög is, a legelevenebb, a ki a középső ördögöt is megelőzve, ott kujtorog a cselénál és mikor odaérne, gonosz vigyorgással mondja: «Itt a semmi.»

Sztolárik megtartotta hidegvérét, nagy figyelemmel vizsgálta meg az őrny nyelét, mintha gyönyörködne a művészi kivitelben.

— Mindig ez a nyele volt? — kérde.

— Oh dehogy! Ez tömör ezüstből van s valóban csinos munka. Nagy mester a beszercezi Huszák, az csinálta. Tavaly leptek meg vele a hűveim, míg a szklenő fürdön voltam. A régiről letört volt a csonthogantú, már alig lehetett használni. Bizonyos Klincsek Istvánnak az érdeme; az kezdte a gyűjtést. Oh, vannak még hívó keresztény lelkek.

Azután Gyuri felé fordult.

— Majd megösmertetlek ezzel a Klincsekkel. Igazán tiszteltreméltó ember.

Gyuri a pokolba szeretne volna küldeni a tiszteltreméltó Klincseket — és lett is volna kivel, mert megint ott volt a háta mögött az első ördög, a ki arra bujtogatja: «eredj az örökség után.»

— De bizonyosan megtartottátok a régi nyelet is? — kérde éledő reménységgel.

— Nem igen, — felelte a pap, — közönséges fapálcika volt; gondolom, Adameczné kérte el akkoriban a Veronkától.

Kíváncsi lett most az elnök is:

— Ki az az Adameczné?

— Az öreg szakácsnőm, a ki imént a kulcsokat hozta.

Sztolárik úr hangosan kezdett kacagni — a könyve is kicsordult úgy kacagott. A templom falai, kőköszkái visszhangozták, az egész templom hahotázni látszott.

Mikor aztán kiértek a templomból s a pap bevitte a kulcsot, Sztolárik úr kihúta a selyempapírból göngyölgetett gyűrűket, a markába nyomta Gyurinak, csendes humorral mondván:

— Az előbbi logikád szerint most már az Adameczné kell nőül vened. Eredj hát, itt a gyűrűk, jegyezd el hamar!

Gyuri nem is felelt a maró tréfára, a bizonytalanság ideges mohóságával rontott be a konyhába, hol Adameczné épen palacsintát sütött a tűzhely lyukán fölsapódó lángon.

— Hallja-e Adameczné, hova tette maga a templomi esernyő régi nyelét?

Neogrády Antal rajza «Szent Péter esernyője»-hez.
MÜNTZ A VIHARBAN.

Adameczné előbb megsütötte a palacsintát, kiborította óvatosan egy fatálra, a hol már nagy garmada volt, csak aztán nézte meg, ki szólott hozzá.

Hogy a régi nyelet tetszik kérdezni, galambom, tekintetes uram? Hát az úgy volt, beteg lett a Matyók, a kis unokám... épen tavaly káposztáéréskor, de bizony még előtte volt...

— Mit bánom én, mikor volt!

Adameczné nyugodtan öntött új tésztát a palacsintasütőre.

— Hát igen... hol is hagytam el? A Matyók-nál. Szemtől jött neki.* Mert gyönyörű gyerek ám a Matyók...

Gyuri türelmetlenül toppantott a lábával.

— Hát nem mondja meg, hol van?

— Ahol eszik ni a kuczkóban.

— Az esernyő-nyél?

— Dehogy; a Matyók.

Csakugyan ott kuporgott az öblögető dézsá mellett, fölfordított szakajtón ülve, egy kékszemű, maszatos képű tót fiúcska, tarka bab-szemeket csórikálva a kezében, míg a pofácskái meg voltak dagadva az egyszerre begyömöszölt palacsintáktól.

— Mennydörgöttét anyó! Siket maga vagy mi? — pattant fel az ügyvéd. — Én a régi esernyőnyélről kérdezősködöm.

Adameczné méltatlankodva csóválta a fejét.

— Hiszen arról beszéltek... szemmel verték meg, mondom, a Matyókat, oda volt a szentem, kis porontyom, arra pedig az egyedüli orvoság leltem tekintetes uram, hogy három égő üszköt kell a gyerekek ivóvizébe tenni és arról itatni három napig. De uramfia, csak nem használ, csak egyre nem használ, senyved, fogy a kis cseléd napról-napra, majd a szívem hasadt meg, ha rá néztem, mert nagyon gyenge szívem van, azt a tisztelendő úr is elősmeri...

— Inkább én is elősmerem, de térjen már a dologra az Isten szerelméért!

* Hogy t. i. szemtől jött a baja. A nép azt tartja, hogy az irigykedő rábámulás megigézi a gyermeket.

Ott tartok már, kérem alásan, mert akkoriban csinálták az ezüst nyelet a szent esernyőre, s a kisasszony, a jó lélek, nekem ajándékozta az ócska nyelet. No, mondom, ez épen jó lesz a Matyók-nak, ebből a szent fából három üszög, ha ez se használ, akkor besorozzák, akkor az Istenke katonája lesz a Matyók.

Elpityeredett a gondolatra, hogy a kis Matyókból Isten katonája lehetett volna, el kezdtek folydogálni a könnyei — ezer szerencse, ha a palacsinta-tésztába nem esett belőlük.

— Adameczné! — kiáltott fel Gyuri az indulattól reszkető hangon. — Csak nem égette talán el az esernyő-nyelet?

Elesudálkozva nézett rá az öregasszony.

— Ej, hát honnan vettem volna egyébként a három üszköt, ha el nem égettem volna?

Gyuri a falnak tántorodott, forogni kezdett vele a konyha, örülten futottak körbe a tányérok, tepsik és fazekak, a takaréktűzhely lyukából óriás lángnyelvet öltögetett rá az a bizonyos harmadik ördög, a ki mindig rávigyorog a cselénál: «Itt a semmi!»

De egyszerre felrázta egy kéz, mely a vállára nehezült: a Sztolárik keze.

— Volt, nincs, azért ugyan ne szontyolodj el fráter. Így akarta a végzet, punktum. Ezen-től legalább nem kergetsz hiú álmokat, vissza-vagy adva a magad erejének. Hidd meg, ez is ért valamit.

(Vége következik.)

NAPOLEON EREKLYÉI A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSON.

A francziák szemében kevés oly érdekes része volt a néhány nappal ezelőtti bezárt világkiállításnak, mint a történelmi katonai kiállítás francia osztálya. Itt mutatták be legnagyobb büszkeségüknek, katonai dicsőségüknek, a gloire-nak emlékeit, híres csaták és hadvezérek képeit, az azokra vonatkozó ereklyetárgyakat, hadseregüknek különböző időkben használt föl-szerelését.

Nagy tömege volt a nemzeti kegyelet előtt értékes tárgyaknak, de legnagyobb mennyiségben a nagy Napoleon korából való emlékeket gyűjtötték össze. A magára Napoleonra vonatkozó ereklyék száma csekély volt; legnevezetesebb köztük az a kalap, melyet a császár a táborban szokott viselni s a mely külön állványon, üveg alatt volt elhelyezve. Állandóan egy katoná örködött mellette s erre szükség is volt, mert a közönség soha sem fogott el melőle. A francziák között már évekkel ezelőtt nagy erővel ébredt újra a Napoleon személye iránti érdeklődés, melyet az irodalom, a művészet és a színház is élesztett, s ez ma sem szűnt meg. Ennek köszönhető az újabb időben megjelent s Napoleon életét a legapróbb részletekig kideríteni igyekező könyvek nagy száma, régi levelezések, naplók, emlékiratok új meg új kiadásai. Érthető tehát, hogy a Napoleonra vonatkozó ereklyék iránt a kiállításon is oly nagy érdeklődés nyilvánult. A történelmi nevezetességű kalapon kívül még a császár által viselt becsületrend szalagjának egy darabja s a Szent Ilona-szigetén viselt nyakravalója volt közszemlére kitéve, nem különben egész sora Napoleonra és hadi tetteire vonatkozó képeknek, szobroknak.

Ezeket rajzolta le a kiállítás utolsó napjain Párisban időző művész-munkatársunk, Janttyik Máttyás érdekes képén, melyet mai számunkban láthat az olvasó.

RADIOKULTURA.

Ezt a nevet adta Flammarion, a nagyhírű csillagász a természettudományi kutatás amaz ágának, mely arra vonatkozó kísérletekkel foglalkozik, hogy mikép nőnek a növények színes fényben. Egy angol kutató, G. C. Nuttall most érdekes adatokat közöl ebbeli megfigyeléseiről egy londoni folyóiratban. Juvisy-ben, a csillagászati obszervatóriumban négy kis melegházat állított föl, melyek egyike vörös, a másik zöld, a harmadik kék s a negyedik fehér üveggel volt befűtve. Ezekbe teljesen egyenlő idős és egyformán fejlett minóza-plántákat ültetett el s három hónapig nevelte azokat. Az eredményről a következőkben számol be.

A rendes, szintelen üveggel fűdött melegházban a szokott módon tenyészték a plánták és közel négy hüvelyk nagyságra nőttek.

Kék üveg alatt a növények nem nőttek épen-séggel semmit, tökéletesen ugyanolyanok maradtak, mint három hónappal azelőtt voltak. Egészségeseknek látszottak, de nem fejlődtek, — mintha csak elaludtak volna az nap, a mikor a kék világosságba jutottak s azóta sem ébredtek volna föl.

A zöld üvegű melegházban erősen nőttek a plánták; három hónap múlva még egyszer akkorák lettek, mint a szintelen üveg alatt levők. Kétségtelen tehát, hogy a zöld fény fokozta fölfelé való növekvésüket, de más tekintetben ártott nekik: nem voltak olyan szépen kifejtettek és bokrosak, mint a rendes növési plánta.

A legfeltűnőbb eredményeket mutatták a vörös fénybe ültetett plánták. Bámulatos gyors

Neogrády Antal rajza «Szent Péter esernyője»-hez.
VERONKA, SZOBÁJÁRA ZÁRKOZVA.

EGY TEHERVONAT BALESETE.

san növekedtek és fejlődtek: a három hónap elteltével négyszer akkora voltak, mint a velük egykorú plánták és több mint tizenötször akkora, mint a kék üveg alá helyezettek. Ezenkívül az összes plánták közül csak ezek virágoztak.

A mimóza közmondásszerű érzékenysége a vörös fény alatt túlérzékenységgé fokozódott, holott a kék fény alatt csaknem teljesen megszűnt. Ezeket az eltéréseket eleinte annak tulajdonították, hogy a különböző színű fényben élő plánták különböző erejű fényt és hőmérsékletet kaptak; de ez a felgás tévesnek bizonyult, mert mikor pontosan egyenlő fényűkké és hőmérsékletűkké tették a növényeket, az ered-

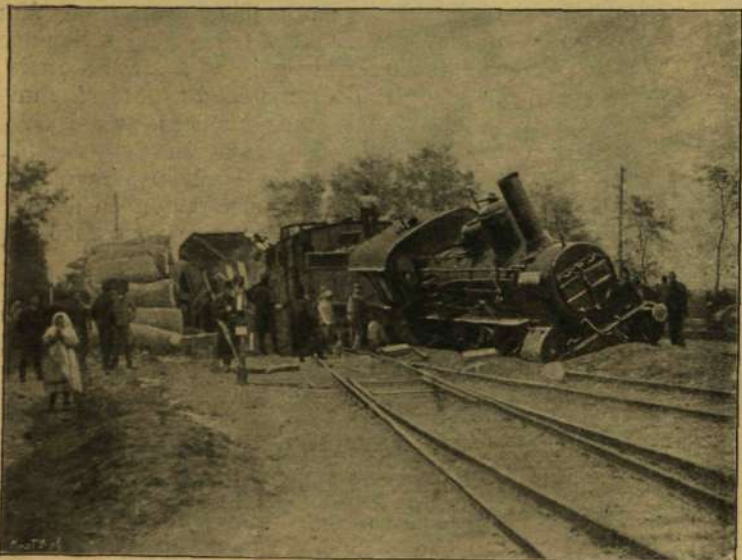
E hó 8-án reggel öt óra 30 perckor Érsekújvárról Galántára érkező tehervonat a galántai pálya keresztezésénél kisiklott, miközben a mozdony egy méternél mélyebben fúródott a földbe, a kocsi egymásra torlódott s közülük nyolcz kisebb-nagyobb mértékben összeroncolt.

Szerencsére emberi életben nem esett kár, annál nagyobb volt azonban az anyagi veszteség, többek közt a szállított lisztes zsákok szétzakadoztak s tartalmukat a szél úgy felkavarta, mintha sűrű hó esett volna.

* Tücsökviadal. A kínai köznép egyik kedvelt mulatsága a tücsökviadal. A tücsköket elevezen fogják össze, kis kalitkába zárva felhízlalják s azután egy nagyobb czirkuszszertű kalitkába összeszerelik őket. A tücskök győzelmére nagy fogadásokat tesznek, mint nálunk a lóversenyeken s igen sok embert tönkre is tesznek az ily fogadások. A győztes tücsökért ezeket fizetnek; a többiekért Pekingben külön piacon nagy mennyiségben árulják.

* A vasutakon jelenleg hetenként több mint 40 millió ember utazik.

* Az alligátort is házi állattá igyekeznek szelídíteni az amerikaiak, mivel húsa a disznóhoz hasonló s bőrét erszények és más díszművek készí-

EGY TEHERVONAT BALESETE GALÁNTÁNÁL. — Döbrentei Sándor amatőr fölvételei.

mény akkor is ugyanaz maradt. Hasonló kísérleteket tettek azután más növényekkel is s az eredmény ugyanez lett.

Mindezekből az angol buvár azt következteti, hogy a radiokulturának jövője van s idővel nagy átalakulást fog előidézni a kertészetben. A mi gyakorlati hasznát illeti, erre vonatkozólag még korai volna határozott véleményt mondani, de annyi mégis valószínű, hogy a vörös fény egy-egy elszaporítani fogja a kerteszek és virágte-nyésztők amaz eszközeinek számát, melyek segítségével a növények fejlődését siettetik.

Hasonló kísérleteket tettek selyemhernyókkal is s azt tapasztalták, hogy fejlődésük, selymük mennyisége, petéik száma nagy mértékben függ attól, hogy az állatok mily színű fényben éltek.

A baleset okát kifizérni nem lehetett, valószínű azonban, hogy a pályatest a használatban meggyöngült, megrongálódott s ez idézte elő a kisiklást, melyről Döbrentei Sándor galántai szolgabíró úr volt szíves három a helyszínen eszközölt fölvétel lapunknak közlés végett beküldeni.

EGYVELEG.

* Az égi manna még most is nagyon kedvencz eledele Éjszaka-Afrika sivatagjain az araboknak; lovaik is megeszik, ha más nincs. A manna tulajdonképp gomba, mely esőzés után igen gyorsan és nagy mennyiségben nő ki a homokos földből.

* A teknősbéka bőrét mostanában nagyon használják a könyvkötők; s mellett több más kétlábú és hal bőrét is használják különböző ipari célokra.

tésénél nagyon jól fel lehet használni. Egyes esetekben sikerült már annyira megszelídíteni egy pár alligátort, hogy azok gazdájukat kutya gyanánt kísérgettek mindenütt, még a lépesőkön fel is, bár a lépesőmászás nehezökre esik. Nyers hús és tej a főeledelük. Nagyban tenyésztésük azonban még eddig nem sikerült.

* A czethalról a természetudósok bebizonyították, hogy az óskornak már rég kihalt híres óriás állatai sem mérkőzhettek vele nagyságban. A mammoth és az ichthiosaurus ugyan erősebbek voltak, de nem oly nagyok, mint a kifejlett czethal.

* Papirkereket használnak az amerikai híres Pullmann-féle vasúti kocsiaknál. A papirkorongot azonban vas- vagy acél talpakkal vonják be, melyek vastagsága 50—75 milliméter. A sínekek természetesen csak ezek a keréktalpak érintkeznek.

A LENDVAY-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

Idősb Lendvay Mártonnak, az egykori kitűnő színművésznek szobrát múlt vasárnap, november 11-ikén leplezték le szép ünnepélyességek közt a művész szülővárosában, Nagybányán.

A 4-ső méter magas, sikerült szobor felírása az előrészben ez:

ID. LENDVAY MÁRTON
1807—1858.

Az éjszakai oldalon:

ÉRDEMÉ A DIOSÓSGÉ.

Nagyban emeli a szobor hatását a csinos park, mely körülötte elterül, s melyet a nagybányaiak már régi idők óta Lendvay-térnek neveztek, mert ide szánták a szobrot.

A szobor Verő László ifjú szobrászunk alkotása. Ez első önálló szoborműve, melyről már a mintázás alkalmával, a művészi körökben is elismeréssel nyilatkoztak.

Érdekes megemlítenünk, hogy Verő már akkor, midőn Amerikából, hol tanulmányúton volt, visszakérült a hazába s katonai szolgálatra jelentkezett, — a 32. gyalogezred kórházában, mintáztatta Lendvay szobrát titokban. S a nagybányaiak alkalmat akartak adni a 27 éves fiatal művésznek, hogy szép tehetségeit érvényesítse és ennek a jó gondolatnak köszönhetik most, hogy oly sikerült szobor ékesíti a várost.

A leleplezés napján Nagybánya zászlódiszbe öltözött s az ünnepélyes alkalomra igen sokan érkeztek oda az ország különböző részeiből. A kultuszminisztert Kovács Béla királyi tanácsos képviselte, a megyét gróf Hugonnay Béla főispán; képviselőket küldött Szatmármegye, Debreczen, Kolozsvár, Szatmár, Nagy-Károly, Felsőbánya, s több más vidéki város. Lendvay Márton menyje, L. Fancsy Ilka asszony, a Nemzeti Színház tagja is megjelent az ünnepélyen. Az ünnepet gróf Hugonnay nyitotta meg határos beszéddel, mire a nagybányai daloskór a Himnusz énekelte el. Azután Révész János lelkész mondott emlékbeszédet, s lendületese bevezetés után érdekesen ismertette a nagy magyar művész pályafutását, tizenhét éves budapesti színészkedésének fényes sikereit; majd felsorolta, hogy Nagybánya mily tiszteltetlennel környezte mindenkor kitűnő fiát. Így már 1844-ben díszpolgárává választotta s a művész volt az első, kit a város ily megtiszteltetésben részesített; másodsor 1848-ban választott díszpolgárt Nagybánya: Kossuth Lajost. A beszéd után lehullott a lepel a szoborról. A leleplezés után Stetz György elszavalta Incze Lajos tanár alkalmi ódáját, majd Szabó József erdőigazgató, a rendezőbizottság elnöke átadta a szobrot a városnak. Beszédeire Tordai Imre helyettes-polgármester válaszolt. A szobrot sokan megkoszorúzták; így többek közt: Szatmár vármegye, Szatmár, Debreczen, Nagy-Károly, Felsőbánya, Nagybánya városok képviselői; a szatmári Kölcsey-kör; a nagykarolyi Kölcsey-Egyesület; özv. ifj. Lendvay Mártonné, szül. Fancsy Ilka; az Országos Színész-Egyesület; Schönherr Gyula akadémiai tag; a nagybányai nők; a nagybányai kaszinó, ifjúsági kör, gimnáziumi ifjúság, műkedvelő társulat; polgári leányiskola; a kolozsvári nemzeti színház. Este lakoma fejezte be az emlékeztető ünnepélyt.

ERZSÉBET-SZANATÓRIUM.

A tevékeny hazaszeretet ritka szép ünnepe folyt le a székesfőváros szomszédságában fekvő budakeszi erdőszélen e hónap 17-én: az első magyar jótékony tudó-gyógyintézet alapkövének letétele.

Mindnyájan emlékszünk még azokra a szomorú időkre, — az avatlatlan szemében ez idők még most sem szűntek meg, — a mikor a tudó-tuberkulózist gyógyíthatatlannak tartották s a »sorvadásos« beteg csak szánalmat nyert, de segédelmet nem kaphatott sehol.

Újabban az orvosok nézete e tárgyban alaposan megváltozott. Kitűnt, hogy ha nem lehet is a tudóbajt rövidesen, orvossággal és akárminő lakásban, egyáltalán szobai tartózkodás mellett

meggyógyítani, igen is megállapodik a betegség, ha a szenvedő egyént egészséges életviszonyok közé hozzuk, sok jó levegő élvezetében részesítjük, minden módon erősíteni, edzeni törekszünk. Levegő, napfény, megfelelően alkalmazott hideg víz és jó konyha azok a gyógyszerek, melyekkel a betegség nem is nagyon hosszú idő — átlag három hónap alatt — kedvezőre fordul, ha még nincs nagyon elhaltasodva és a szervezetet már teljesen el nem mérgezte.

Ezt az u. n. higiénikus-diétás kezelést valósítják meg a szanatóriumok, a minőket a szegényebb sorsúak számára is ma már minden nemzet igyekszik állítani, hogy határt szabjon a betegség rohamos terjedésének; mert ez intézetek nemcsak a betegnek magának válnak nagy javára, hanem a köznek is, mivel a szanatórium megtanítja ápolóját, hogyan kell élnie, hogy baján szervezete diadalmasodhassék, hogyan kell a fertőzést elkerülnie, és így tovább.

Németország, Anglia, az amerikai Egyesült Államok, Svájc, Oroszország, stb. mind versenyeznek ily intézetek létrehozásában.

Hazánkban ime az »Erzsébet királyné-szanatórium« lesz az első nagy szabású intézet vagyon-talan és szűk vagyonú tudóbajosok gyógyítására. Egy kiválóan humánus és nagy fontosságú közegészségi célra törekvő egyesület, a »Budapesti Szegénysorsú Tudóbetegek Szanatórium-Egyesülete« építteti a budakeszi tölgyerdőnek egyik napfényes tisztását.

Az egyesületet Korányi Frigyes főrendiházi tag, egyetemi orvostanár alapította 1897-ben. Akkor, június 3-án gyűlt először össze a budapesti kir. orvosegyesület házában egynéhány emberbarát, a kik Harkányi Frigyes bárót elnöküké

választván, megalakították a szanatórium-egyesület előkészítő bizottságát. 1898 május 3-ikán már alakuló közgyűlést tarthatott az egyesület s elnökévé gróf Batthyány Lajos valóságos belső titkos tanácsost, a volt fiumei kormányzót, alelnökeivé Korányi Frigyeset és báró Harkányi Frigyeset választotta meg. 1898 október 24-ikén I. Ferencz József Ö Felsége elfogadta az egyesület védnökségét s engedelmét adta hozzá, hogy az első tudógyógyintézet, melyet a nemeslelkű emberbarátok szegény sorsú tudóbetegek számára létrehoznak, a Budapest melletti szanatórium, boldogult Erzsébet királynénk emlékére az ő áldott nevével viselhesse. 1899 június 21-én a székesfőváros közönsége egyhangúlag megszavazta a szanatórium építésére szükséges 24,000 négyszögölnyi telket a budai erdőszéknél az egyesület által e célra kiszemelt egyik leg szebb pontján, a János-hegy délnyugati lejtőjén; sőt az oda vivő út és vízvezeték kiépítését is magára vállalta. 1899 október 1-én indította meg a szanatórium-egyesület Ormódy Vilmos rendezésével az országos gyűjtést, melylyel egyes jótékony adományokból már korán összegyűlt pénz-alapját növelhesse. Jókai Mór felhívásával mentek szét a gyűjtőívek.

Megkapó volt az az egyetértő lelkesedés, melylyel az ország napi sajtója a szanatóriumi mozgalom eme zászlóbontását fogadta. Az ugyanazon időben valamennyi napilapban megjelent vezércikknek mind megannyi írott emléke maradtak a magyar faj emberbaráti érzületének s áldozatkészségének.

A társadalom pártfogása, egy már megelőzőleg megszavazott, bár szerény segítség az állam részéről s a székesfőváros bőkezű gyámolítása abba a helyzetbe juttatták a derék egyesületet, hogy első gyógyintézetének, az »Erzsébet-sza-

Kovács E. fényképe után.

LENDVAY SZOBRA NAGYBÁNYÁN.

natóriumnak» építéséhez 1900 szeptember havában hozzáállhatson.

Czigler Győző műegyetemi tanár vállalta el díjtalanul a tervek készítését, melyek az egyesület egy külön bizottsága által (Müller Kálmán miniszteri tanácsos elnökelete alatt) orvosilag is kitűnőnek találván, megkezdődött a kivitel munkája. Össze hajlott az idő, mikor az első csakányútás a budakeszi-erdő tisztásának gyöpsztíjét meghontotta s még nincs itt az igazi tél, midőn immár fedél alatt áll a telep épületeinek nagy része.

Az Erzsébet-szanatórium főépületének bal-szárnnya (a jobbszárnnyal kiépítése pénz hián ké-sőbbre marad) 100 betegre készült, két emeletes, kettős folyosórendszerrel; összes szobái dél felé tekintenek; előttük földszint is, az emeleten is nyitott, csupán az eső ellen védett folyosók, erkélyek futnak végig, melyeken a betegek nyugvó pamlagokon heverészve élvezhetik majd az erdő portalan, üdítő levegőjét. A főépülettel összefügg az ebédlő épülete; előtte ismét egy fekvő folyosó a légkúra számára; az ebédlő mögött a konyha-épület. Messzebb, fa-csoportok által a főépülettel elválasztva a gép-és mosóház, orvoslakás és istálló egészítik ki a telepet. Alacsony nyomású gőzfűtés, villamos világítás lesz az emberszerető gondoskodás e hajlékában, együtt az egészségügy más egyéb vívmányaival a berendezésben, hogy a szana-tórium, hozzávéve a szakértő orvosi felügyelést is, mindent egyesthessen a kezdődő tudóbbaj megfélézésére. Meg is fog itt menteni a mai higiénikus-diétás kezelés, ha az intézet a jövő év derekán megkezdheti áldados működését, sok-sok veszendőnek indult magyar polgárt s például áldados terjesztője lésszen a tudóvész elleni védekezés észszerű módjának ország-szerte.

Dr. Kuthy Dezső.

KAPOSI MOLNÁR VIKTOR ÉS A BRASSÓ-VIDÉKI CSÁNGÓ-ISKOLÁK.

A magyar birodalom délkeleti szögletében, ott, hol a Kárpátok keleti láncolata a Duna-Tisza rónái felé hajlik, a Barcaság déli és nyugati részében tíz csángó-magyar falu van, u. m. Bácsfalu, Türkös, Csernátfalu, Hossz-falu, továbbá Tatrang, Zajzon, Pückeretz végül Apácia, Krizba és Újfalu. A lakosság $\frac{3}{5}$ részben csángó-magyar, $\frac{1}{5}$ részben oláh.

Hogy mikor és honnan érkeztek az első telepítők a csángók földjére, biztosan meghatározni nem lehet. Bizonyos csak az, hogy a XI. és XII. században már magyarok laktak.

A népet munkaszeretettel, példás vallásossággal, házastársának egymáshoz való hű ragaszkodással, takarékoskossággal és tanulmányosság jellemzi.

Igy élt e nép századokon át patriarkális egyszerűségben, küzdelemes. A XVI. században Brassó város hatósága alá kerültek, a mely állapot lassanként szolgásgá, úrbéresi alárendeltséggé változott át. A nép kipusztult fekvéseiből, megfogytak keresetforrásai s ennek következtében megfellebbezett szellemi szükségéről is: tudomány nélkül maradt.

El még sem pusztult. Időről-időre akadtak férfiak, kik a népet visszatartották az örvény széléről, összetartották, nevelték, művelték és a létfontartás eszközeit — az ottani körülményekhez képest — kezükbe adták.

Ezek a derék férfiak a magyar evangélikus papok és magyar tanítók valának.

Ezek között is első volt Kaposi Molnár Viktor ág. hitv. evang. magyar lelkész, kinek emlékét most, midőn a hosszafalusi állami polgári fiú-és leányiskolák új, díszes épületének felavatását ünnepli a csángó magyarság, itt is meg kívánjuk örökölni.

Molnár Viktor Brassó megyében Krizbán született 1826-ban. Ungmegyéből, nemesi családból származott atyja szintén evangélikus pap volt. Középiskolai tanulmányait a brassói szász evang. gimnáziumban végezte; 1846-ban a lipcsei egyetemre ment, a hol két évet töltött. Bár tanulmányai végzetével Lipcse egyik iskolájánál tanári állással kínálta meg, 1848-ban haza jött és a brassói magyar evang. egyházközség-nél tanítói állást vállalt. Négy év múlva Zajzon-ban találjuk mint papot; öt évvel később ismét Brassóban van a magyar evang. egyháznál, de már mint pap, mely minőségében a szász gim-

KAPOSI MOLNÁR VIKTOR.
(1826—1892.)

náziumon a magyar nyelvet, mint kötelező tantárgyat, szép eredménnyel tanította, míg végül 1860-ban a hosszafalu—oltzegei evang. egyház papi állását foglalta el azzal a nemes elhatározással, hogy itt érvényre juttassa azt a törekvést, mely a csángó magyarok egyházi életének függetlenítését, önállósítását, a nép-nevelésnek és oktatásügynek magyar nemzeti irányba való terelését, az elhanyagolt társadalmi és gazdasági közérdekek javítását tűzte ki célul.

És innen kezdve Molnár Viktor élete szakadatlan láncolata a közügyek érdekeiben kifejtett munkának.

Minden erejét és tehetségét a nép szellemi és anyagi jólétének emelésére kívánta fordítani, még pedig nemcsak saját egyházközségében, hanem a vidékebeli csángók egész összességénél. Nagy részben neki köszönhető, — bár ezt már nem érthette meg, — hogy a csángók részére a barcasági magyar evangélikus eszperesség létre jött s ezzel a csángók a szászok hosszú ideje nyomása alól megszabadultak; buzgó fáradozott azon, hogy a csángók elemi iskolái magyar tanítókat és magyar taneszközöket kapjanak, majd pedig, hogy ez iskolák köz-ségieké tessenek; nagy része volt a «Brassó-vidéki Népművelési Egyesület» létesítésében, a csángó községekben a kölcsön-magtárak fölállításában, önképzésre szolgáló ifjúsági egyesületek szervezésében. De egyik legbecesebb gyümölcse lelkes fáradozásainak a népművelési egyesület által teremtet hosszafalusi állami felső nép- és polgári iskola, melynek újépületét közelebb a buzgó férfi egyetlen, hasonló nevű fia, Molnár Viktor vallás- és közoktatásügyi miniszteri tanácsos, mint a brassói magyar esze-

resség felügyelője jelenlétében és részvételével avatták föl, leleplezve együtt az új intézet termében a kezdeményező Molnár Viktor arczképét is, ki 1882-ben, 56 éves korában fejezte be áldados életét.

A derék férfi emlékeztetése, a mostani ünnepély alkalmából egy igen díszes kiállítás könyv is jelent meg Józsa Mihály kir. tanfelügyelő tollából «Emlékezés Kaposi Molnár Viktor ág. hitv. evang. magyar lelkészre» cím alatt, mely az ünnepelt munkás életét és érdemeit vonzó módon ismerteti, méltatja.

A BOER HÁBORÚ MAGYAR BAJNOKAI.

Az angolok és boerok küzdelméből, a mely már álló egy esztendeje tartja izgalomban a világot, hazánkiai közül is kivette részét egy kicsiny, de bátor és lelkes csapat. Kitartottak a boer szabadság ügye mellett egészen a végső nagy fordulatig, mikor a túlnyomó angol had-erővel szemben a további ellenállás lehetetlenné vált. A négy közül még megmaradt egyetlen Long-Tom-ot, öreg ágyúját, levegőbe röptették, hogy ne jusson az angolok kezébe, a kik Kitchener lord vezérlete alatt 25.000 fős sereggel álltak magyarjaink háta mögött. Előttük a maroknyi csapat kénytelen volt portugál területre visszavonulni. Magyarjaink az osztrák önkéntesekkel együtt Luzsénszky báró parancsnoksága alatt állottak, hősiességgel harcoltak az egész háborút és nemcsak a boerok előtt, hanem az ellenséges angol hadsereg szemében is újra megerősítették a magyar vitézség ősi hírének nevét.

Luzsénszky báró és több társa most egy éve indultak el a boerok közé. Trieszten át a «Habsburg» postagőzessel Alexandriába utaztak. Hajójukon sok más nemzetbeli is volt, a kik jórészt ugyanoda igyekeztek, mint ők: a háború színterére. A legtöbb titkolták ebbeli szándékukat, csak a magyarok nem tartották ezt szükségesnek. Alexandriából vasuton mentek Szueng és itt várták meg a német «Herzog» hajó érkezését. Mikor a «Herzog» megérkezett, a báró és társai vitorlás csónakon mentek a hajóhoz, de alig vették föl őket, mert a hajó máris zsúfolva volt. A fülkékben nem kapván helyet, az éjszakákat a levegőben, egy függőhálóban kellett tölteniük. Közben utasaink többször kiszálltak és megnézték a többi közt az afrikai német gyarmatokat is. Körülbelül egy napi járóföldre voltak Lorenzo-Marquez-től, mikor a «Herzog» egy angol hadihajóval találkozott, mely a «Herzog»-ot és a rajtalevőket foglyul ejtette. Angol katonák szálltak föl a «Herzog»-ra, kitűzték az angol zászlót és a hajót Durban-ba kísérték. Épen be akartak vinni a kikötőbe, de a parancsnok, Isendorf báró, ennek erősen elleneséggel. Ugyanakkor egy német hadihajó, a «Schwalbe» tünt fel közelükben és jött segítségükre. Ennek parancsnoka követelte az angol lobogó eltávolítását. Záros határidőt tűzött ki, melynek elteltével ágyúzati foga a hajót. Ez hatott. Megindultak a sürgönyváltások Berlinnel és Londonnal s a vége az lett, hogy az angolok engedtek, sőt busás kártalanítást kellett fizetniük a német hajónak. Az angol katonák, kik addig rendkívül kihívóan viselkedtek, levere hagyták el a német hajót, melynek utasai — a harc-terre célozva — utánuk kiáltottak, hogy: «A viszontiltásra!»

Lorenzo-Marquezben a portugál hatóságokkal sok bajuk volt az utasoknak és alaposan megszerelték őket, míg utleveleikhez juthattak. Végre elérték Komati-Portot, az első transzváli várost, a hol már a boer tisztek vártak rájuk. Ezek nagy szeretettel vették őket körül és vitték Pretoriába.

Innen kezdve Luzsénszky és társainak ottani élete a háború fejleményeivel függ össze. A boer lovasság soraiba állottak és számtalan kisebb-nagyobb ütközetben vettek részt. Péchy Tibor, a ki már korábban költözött ki Transzváliba, külön kommandót kapott, melylyel igen becses földért szolgálatakat végzett és bátorságának, valamint ügyességének sokszor adta jelét. Csapata többnyire idegen önkéntesekből állott, a kik mind uri családból valók voltak, s ezért a kommandó a «nobels»-csapat névre tett szert.

Luzsénszky báró, a ki eleinte mint közlegény küzdött a boer hadseregben, luzsina és regliei Luzsénszky József 1848/49-ik évi honvéd huszárszázados és Szirmay Alojzia grófnő fia.

Eredetileg a katonai pályára készült és 1877-ben a cs. és kir. 4-ik ulánus-ezredben, majd 1878-tól Boszniában a 7-dik huszárezredben szolgált. Részt vett az okkupációban, de megbeteged-ven, a katonai szolgálatból kilépett. Utóbb a képviselőház tisztviselője lett, s itteni állását azért hagyta el, hogy a harc-terre meghessen, a hol azután vitézségével kivívta, hogy külön csapatot bízta rá, mely mindenütt derekasan állta meg helyét. Ehhez a csapathoz tartozott egy ideig Simon Vilmos is, a ki itthon 1894-ben a 38. gyalogezredben önkéntes, majd a 86. ezredben hadnagy volt. A háború kitörésekor ő is boer földre sietett, a hol a német komandó-nak első, majd második adjutánsa és később az almanseki ütközet után parancsnoka lett.

A boer seregben harcolt 14 magyar közül kettő életét vesztette. Egyikük, Alzél György báró, a nem rég elhunyt Atzél Béla elsőszülött fia; a másik Szigethy Lajos, a ki előbb a sopro-ni, majd a székesfehérvári 17. honvéd-gyalog-ezredben volt főhadnagy. Egy honfitársunk, Ferenczy Mihály volt újságíró, a ki Péchy komandója alatt harcolt, Johannisburgban telepedett le, a hol már előbb háza és birtoka volt; egy fiatal magyar pedig, Jansen Lajos műgye-temi hallgató, Lorenzo-Marquezben maradt.

A többieket a «Styria» osztrák gőzös hozta haza a boer kormány költségén, mely az összes idegenek részére, a kik részt vettek a háború-ban, rangjuk szerint szoldot is fizetett. Egy bi-zottság intézte a hazatérési ügyét Triesztig, a hovaoktóber utóján érkeztek. A visszautazás sem múlt el viszontagságok nélkül, de voltak derűs mozzanatai is. A francia és amerikai hajók, melyekél ütközben találkoztak, zajosan tüntet-tek mellettük. Ellenben az angol hajókat uta-saik fogadták lehurrogással és fütttyökkel. Egy ily alkalommal az angol hajó tisztje úgy felelt boerjainknak, hogy szépen megismogatta hajója oldalát; azt akarta vele mondani: «Tehettek, a mi tetszik; az megette és megteszi a kötele-ségét».

A boer-ügy hazatért harezosai közül három-nak, Luzsénszky Félix bárónak, a volt komman-dánsnak, és csapata fiatal hősének, Fleische Pálnak, Fleischer Gyula kecskeméti földbirtokos fiának és Simon Vilmosnak lapunk részére föl-vett arczképét jelen munkánkban közöljük.

V. B.

FUTÓ MIHÁLY.

A hőmezővásárhelyi református főgimnázium érdemes igazgatóját, Futó Mihályt, lelkes ünnepléssel tisztelték meg azon alkalomból, hogy tanári működésének 40-ik évét töltötte be a jelen iskolai év elején. Az október 14-én tar-tott ünnepet a főgimnázium volt és jelenlegi tanítványai rendezték haláljuk és tiszteletük jeléül, de lelkesedéssel csatlakozott hozzájuk a tanári kar, a ref. egyház, sőt az egész város is, mely a jubilánsban nemcsak a jeles tanárt, hanem a példás magatartást polgárt is negyven év óta változatlan nagyrabecsüléssel tiszteli.

S hogy Futó Mihály nemcsak szolgálati éveinek számával, hanem egyéni, tanári és igaz-gatói jelességeivel és érdemeivel tette magát méltóvá oly ritka melegségi ünnepeltetésre, semmi sem bizonyíthatná hűvebben, mint már emberkört ért régi tanítványainak állandó ra-gaszkodása és az a méltóság, a melyet a másfél-ezerre menő régi tanítványok szószólója, Kovács János ügyvéd, ünnepi üdvözlő beszédében feje-zett ki, a többiek közt ezeket mondván: «Nem-csak tanárunk volt ön nekünk, hanem meste-mre is, nemcsak az iskola falai közt, hanem azokon kívül is tanítónk, buzdítónk, nevelőnk volt, az iskola elhagyása után pedig jóakáró barátunk és tanácsadónk.»

A ki Futó Mihályt személyesen ismeri, telje-sen magáév teszi e szavakat. Mert valóban egyik dísző nemcsak saját intézetének, hanem az összes magyar tanárságnak úgy készültségé-vel, mint tanári és igazgatói működésével. Ma-gán élete és köztevékenysége egyaránt tiszta. Higgadtágánál s ritka tapintatosságánál csak ember- és munkaszeretete nagyobb. Hatásának jellemző bizonyossága az az egészséges szellem, melyet környezetében és tanítványai közt ural-kodóvá tudott tenni. A vezetése alatti főgimnázium ugyanis a mellett, hogy felekezeti, az Al-földnek olyan vidékén van, a hol nemzetiségi

CZINKA PANNA.

Greguss Imre festménye.

FUTÓ MIHÁLY.

területek érintkezvén, ez iskolát más ajkú és vallású ifjak is számosan látogatják s az innen kikerülő nemzetiségi ifjak általában hazafias érzésű és gondolkodású embereké lesznek az életben is. A ki Futó Mihálytól tanulta a ma-gyar nemzet és irodalom történetét, az lélekben mindenkor magyar lesz.

Futó Mihály a borsodmegyei Bódván szüle-tett 1835-ben, nagy vidéken elterjedt papi csa-ládból. Középiskolai és akadémiai tanulmányait a sárospataki kollégiumban végezte, melynek mindvégig legjelesebb növendékei közé tar-tozott s egyik legkedveltebb tanítványa volt Erdélyi Jánosnak, a filozóf-költőnek. Eredetileg a papi pályára készült, de utóbb a tanári szék lett vágyainak tárgya. A hőmezővásárhelyi, akkor még kisgimnáziumba hívták meg tanár-nak, s állását 1860 október 1-sején foglalta el s azóta lankadatlan buzgalommal, kitartással és általános elismert sikerrel folytatja hivatalát. Az 1877/78. iskolai évben állandó igazgatóvá választották s most ily minőségben érte meg 40 éves munkásságának nyilvános ünnepelet-tését. Sokat dolgozott irodalmilag is, a mire már Erdélyi János buzdította. Legnagyobb részt a nevelés-oktatás körébe vág s nagy számú dol-gozatai többnyire folyóiratokban jelentek meg. Önállóan is kiadott munkái közt legnagyobb a hőmezővásárhelyi ref. főgimnázium története. Két derék dolgozatával pályadíjakat nyert. Eze-ken kívül megalapította a ma is élő «Hód-Mező-Vásárhely» című társadalmi hetilapot, melyet 1871-től 1873 végeig maga szerkesztett, de munkálataival azóta is folyton támogat.

Az általános népszerűségnek örvendő igaz-gató érdemeit tiszteltük most azzal is megöröki-tettük, hogy nevére a vezetése alatti gimnázium növendékei javára 2000 koronányi ösztöndíj-alapot gyűjtöttek.

Dr. STEINBERGER SAROLTA.

Egy fiatal leány diszitette föl a nevét az elmúlt héten az orvostudori czímmel; ő az első magyar egyetemen végzett orvosnő, a kinek nyomdokain fog haladni most már a követők nagy sora.

Dr. Steinberger Sarolta tiszta-újlaki jómódú család gyermeke; középiskolai tanulmányait magánúton végezte, az érettségi vizsgálatot a kolozsvári ev. ref. kollégiumban tette le szép sikerrel. Épen abban az esztendőben nyílt meg az egyetem kapuja női hallgatók számára és ő volt az első, a ki az orvostudományokhoz vezető küszöböt átlépte. Öt évi kitartó munkásság után, a múlt héten folyt le ünnepélyes tudorá-ava-tása, mely alkalommal a központi egyetem aulája nagyszámú érdeklődő közönséggel telt meg. A doktor-kisasszony néhány hét múlva hosszabb külföldi útra indúl, a hol főleg a nőgyógyászattal fogja tanulmányozni s onnan visszatérve, orvosi működését Budapesten kezdi meg.

«ROSMUNDA»

Varrinecz Mór operája.

Fővárosunkban a budavári Mátyás-templomnak, vagyis a Nagyboldogasszonyról elnevezett plébáni-templomnak van legszebb egyházi zenéje; jeles énekesei minden hangban, elég nagy és kitűnően képzett zenészekből álló hangszekera, és olyan

karmester az élükön, a ki nemcsak jeles zeneszerző művész, hanem cselelődi születési, itthon is nevelkedett jó magyar ember, a ki a magyar zene múltját nagy szeretettel és buzgalommal tanulmányozta s volt plébánosával, Bogisich Mihállyal együtt a szebbnél-szebb régi Mária-énekeket s egyebeket új átíratban népszerűsített. Hogy ennek a derék magyar embernek a neve cseh hangzású: Vavrinec, az egyszerűen onnan van, hogy elődei Csehországból költöztek hazánkba s itt aztán meg is törzsköszödték.

Vavrinec Mór zenei tehetségét a budapesti Nemzeti Zenedén s az Országos Zeneakadémián buzgólag folytatott tanulmányai nevelték nagyra, lelkes és folytonos zeneszerzői munkássága tette a ma 42 éves ember nevét a külföldön is ismeretessé. Művei közt egy szinfonia, egy „Krisztus-oratórium”, több mise, requiem, kamara-zeneművek, dalok és operák vannak. Operáit Frankfurt, Prága, Boroszló kényes ízlésű közönsége előtt szép sikerrel adták, már mintegy hat évvel ezelőtt; épen csak itthon nem volt annyi szerencséje, hogy színre hozták volna valamely művét. Az egyik dalművel Heine Henriknek szinte változatlanul hagyott német költeményét (címe: „Ratcliff”) zenésítette meg; a másik operával Zsigány Árpád „Rosmunda” című egyfelvonásos művét. Ezt mutatta be a magyar kir. operaház november 14-én közönségnek.

„Rosmunda” tárgya a regényes középkorból való. Királyi nők állnak benne egymással szemben: az özvegy királyné és mostoha leánya. Emelt egy udvari főember, a fővezér és az ellenség királya szeretné megnyerni; az özvegy királyné pedig oda kinnálja magát és trónját a fővezérnek; csak hogy ezt már a fejedelmi hajadon boldogítja viszonsszerelmével... A szerző a VI. századból longobardok közt játszítja drámáját. A zsarnoki hajlamú özvegy királyné, Rosmunda, béke fejében odaigéri mostohaleányát, Romilda kezét a háborúskodó Alarik gót királynak — főleg, hogy a leány meg ne kísértse apja trónjáról a még fiatal, élni és uralkodni akaró mostohát letaszítani. Romilda ellenkezik, miért a királynő szigorú őrzet alá véteti. De a „hű ór” az álnok görög Argias a maga számára meg akarja szöktetni a királykisasszonyt, a kit a legjobbkor erősit meg szerelmében a küzdésre kész Ingomar, a longobárdok fővezére. A holdfényben elhangzó szerelmi kettősük után Ingomar, a ki az anyakirályné ajánlatát visszautasította, elmegy fölkelést szervezni a trónra jogosult Romilda érdekében; versenytársa, azonban Argias, elárulja Rosmundának. A bíborsó hölgy legérzékenyebben Argias sújtja azzal, hogy a leányt azonnal ki akarja szolgáltatni Alariknak; az elkeseredett görög most bosszúból megöli a királynőt. A trónt most Romilda foglalja el s megosztja azt hőseivel, Ingomarral.

Ez történik az egyetlen felvonásban. A darabra ráférne némi javítás. Az elején Romilda hallgatagon tűri, tehát beleegyezni látszik, hogy mostohája rendelkezik az ő jövőjével; s mikor már késő, akkor emeli fel fajszeit. Az is képtelenség, hogy a királyné őrizetlen sátra előtt, a szabad ég alatt, áradozzanak a szerelmek. De már megszoktuk, hogy az operaszövegek hibáit a zenében keressük kárpótlást.

Művelt zenész örömet lel Vavrinecz ihletett és művészi gonddal alakított, értékes zenéjében. Nincs ebben közhely, ízléstelenség vagy hatásadás. A nagy közönség sem panaszkodhatik, hogy szövevényes volta miatt nem értheti meg; a zenekar szerepe meg épen szép; a hangszerespartok változatosak, új és tömör hangzással lépnek fel. De a mű hatását, sikerét, jövőjét kockára teszi melodikájának az az egyforma nyugtalansága, mely voltaképp nem egyéb, mint nagyon sok elaprózott, nem folytatódó dallam egymásutánja. Az örökös kezdés a legkritikább esetben nyer folytatást kerék, befejezett, épkézláb dalban, a milyent a közönség nagy többsége hallani szeret és akar. A dallamtörlemékek aztán egymáshoz hasonlóan kicsinyek lévén, nem formálódnak ki belőlük egy-egy határozott színű, jellemzetes egész; a jó egy óra hosszat tartó zenében a kicsiny vonások kergetik egymást, de még az érzelmes, szerelmi jelenetekben is alig kapunk egy szervesen összetartozó képet. Így a nagyközönséget, felő, hogy a különben nemes, szép zene farszani fogja. Kár volna; mert mégis annyi az értékes lírai részlete, hogy kíváncsiak volna, hogy az első előadás nagy külső sikere soká megmaradjon.

Az idegenből idezármazott előadó művészek: Vasquez grófné (Romilda) és Broulik (Ingomar) a szöveggel küzdöttek, de különben énekük és egész alakításuk csak olyan dícséretes volt, mint *Diósy* (Rosmunda) és *Becké* (Argias) vagy *Várdy* (egy követ). — A *Kemény* Jenő tervei szerint készült gyönyörű jelmezek külön dícséretet érdemelnek.

K. I.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kossuth Lajos iratai. Nyolczadik kötet. Sajtó alá rendezte Kossuth Ferenc. Az Athenaeum társulat kiadása. A nagy ember iratainak ez az új kötete az

Bárány László.

Fleischer Pál.

Simon Vilmos.

A BOER HÁBORÚBAN RÉSZT VETT MAGYAROK. Goszlethnek a „Vasárnapi Ujság” részére készített fénykép.

1867-től 1875-ig terjedő leveleket foglalja egybe, a melyek egykorú hírlapokban szétszórva már megjelentek, de könyvbe összegyűjtve most jutnak a közönség kezébe. Összesen 80 levele van az 536 lapra menő kötetben. Kossuth Ferenc minden levélhez kisebb-nagyobb felvilágosítást csatol. Minden levél

politikai vonatkozású és így történeti érdekű is. Mindjárt a kötet elején találjuk Kossuthnak Deákhoz 1867 május 22-ikén kelt híres nyílt levele, melyben közvelet a koronázás előtt a kiegyezést támadja meg. A kötet bolti ára 10 korona, vászonkötésben 11 korona 60 fillér.

„Zalán futása” németül. Kosztka György bécsi főreáliskolai tanár lefordította németre Vörösmarty Mihály époszt, „Zalán futását” s kiadta a „Bibliotheca der Gesamtlitteratur” hallei kiadó vállalatában. A fordítás az eredeti versmértékben, hexameterben mutatja be a németeknek Vörösmarty nagy művét, a melyhez bevezetésül a fordító tartalmas kor- és életrajzot írt.

Zavaros időkből. Regényes elbeszélő költemény XXVII. énekben. Irt Sebestény Béla. Hajduböszörmény 1900. A mai lázasan siető korban, mely annyira kedvez a rövidebb lélegzetű műfajoknak, merész vállalkozás huszonhét énekes költői beszélyt írni, s a szerző még akkor is alig számíthatna sikerre, ha valóban értékes tartalmat tudna önteni művébe. A szerzőt azonban nem vezeti sem az ihletett költő biztos ösztöne, sem az öntudatos művész alakító tehetsége, mesélő kedvvel csak ereszti a végtelenségig meséjének sokszor összekuszálódó szálát. Költői beszélyének történeti háttérét ad, de eleven korrajzot nyújtani nem tud; Vak Béla korára nem igen ismerünk benne. Hogy is ismerünk, mikor hús-vér alakok helyett különböző ruhába öltöztetett bábokat ránezgál előttünk a Cervantes által pellengérré állított lovagregények kalandjain keresztül. Az elbeszélés hangja is többnyire száraz, prózai, csak itt-ott önt elevenésséget az elbeszélésbe a szerző mesemondó kedve, ilyenkor nyelve, verselése is elevenebbé, színesebbé válik. Az ilyenek jobb véleményét keltenek Sebestény Béla tehetsége iránt. A 350 lapos kötet bolti ára három korona, a tiszta jövedelem felét a szerző a tanügyi körébe tartozó különböző közéleti célokra szánja.

Az állatvilág pillanati fényképekben. A képekhez magyarázatot írt dr. Heck L. a berlini állatkert igazgatója nyomán dr. Saterényi Hugó. Bördiskötés. 192 képpel 15 korona. Minden lapon egy-egy kép, a mely a maga valóságában, természetességében mutat be egy-egy állatot vagy állatcsoportot fényképekben. Az állattani képeskönyvek képei csaknem kivétel nélkül rajzok, festmények alapján készültek, s az állatoknak általános, faji jellemét mutatják. Ennek az érdekes könyvnek a képei a faji jellem mellett feltüntetik magát az egyént is, a mint a valóságban magunk előtt látjuk. Kiváló szakférfi, dr. Heck, a berlini állatkert igazgatója segítségével történtek a fényképezések, a berlini állatkertben. Az egyes képekhez írt magyarázatok is sikerültek. A díszes munka a Lampel (Wodianer F. és fiai) könyvkereskedő cég kiadása.

Magyar Iparművészet, az iparművészeti társulat folyóirata. Szerkeszti Fittler Kamill, főmunkatárs Györgyi Kálmán. A szeptemberi és novemberi két füzet egyszerre jelent meg a párisi kiállítás legbecsebb iparművészeti tárgyainak ismertetésével. Györgyi Kálmán írt a képekhez tájékoztató szöveget, s azonkívül Edvi Ilés Aladár „A vasműveltség a párisi kiállításon” című alatt, Mihály József pedig a történelmi pavillonnál írt. Ezenkívül sok kisebb közlemény olvasható az iparművészet köréből. E közleményeket tán lesz alkalmunk tétetesen is ismertetni.

Az utolsó felvonás. Nyolcz rajzot adott ki ez alatt a cím alatt Csörgő Hugó. Azokkal a jobbára szerencsétlen és szomorú sorsú alakokkal foglalkozik a szerző, a kiket, mint újságíró, a törvényszerű tárgyaló teremben, vagy a börtönök zárkában találkozott. Eleven színekkel festi azt a szomorúan érdekes világot. A kötetet Feiks Jenő címrajza díszíti, ára két korona.

A műcsarnok téli kiállítása. A műcsarnok téli kiállítására a jelentkezés ideje november 5-én járt le. A bejelentések szerint a kiállítás 238 magyar művész vesz részt 900 művel. Egyik érdekessége a tárlatnak Munkácsy Mihály két, eddig, sehol ki nem állított képe. A Münchenben élő magyar művészek és nagybányai festő-iskola tömegesen küldenek festményeket. A nem rég elhunyt Kolló Miklós szobrász hagyatékából is egész gyűjteményt állítanak ki. Hary Gyula, a jeles illusztrátor és tájképfestő is száz műből álló gyűjteményt jelentett be. A kiállítás december első napján nyílik meg.

Képkiallítások a vidéken. A nagyváradi képkiallítás november 13-án zárták be. A kiállításnak 6124 látogatója volt s elkel 33 kép 13,960 korona értékben. — Debreczenben november 11-én nyitott meg a képkiallítás, a városházán, és két hétig lesz nyitva. 156 kép van kiállítva, közte Telepnyek, Baditznak, Hegedűsnek, Spányinak, Aggháznak, stb. művei. A tárlaton sorsjateköt is rendeznek.

A lipótvárosi bazilika oltárképe. A lipótvárosi Szent-István bazilikába megérkeztek Velencéből a szentélybe szánt mozaikok s már helyükön is vannak. A szent mise öt főreszt ábrázoló képeket Beniczur Gyula festette és Salviati velencei czég rakta mozaikba. A szingadag, nagyhatalú képek a szentély belső kupoláját egészen elfoglalják. Alattuk föl van állítva próbaképen a fölött természetes nagyságú mintája. A hatalmas templom belső berendezésén és díszítésén egyre dolgoznak, de csak 1903 végére készülnek el. A felszentelést az 1904-ik év elején tartják meg.

Vörösmarty ünnepe. Deczember elsőjén, Vörösmarty születésének századik évfordulóját a Nemzeti Színház nagy díszszal ünnepi. Somló Sándor saját alkalmi költeményét szavalja. Utána következik: a „Szózat” éneklése; majd Vörösmartytól „Czillei és a Hunyadiak” dráma 3-ik felvonása; a „Szép Ilonka” költemény zene-kísérettel szavalja Márkus Emilia. Az ünnepi előadást a költőnek „Csongor és Tünde” színjátékának 3-ik felvonása fejezi be.

Magyar Színház. November 14-én a Magyar Színház fővárosi életképpel tett kísérletet; igazgatója, Rajna Ferencz írta „A pesti utca” című alatt, és Verő György szerzett hozzá zenét. Habár elég színháza van Budapestnek, a fővárosi élet csak ritkán fordul meg színpadjain. A Magyar Színház, mint külvárosi színház már a minap tett próbát egy budapesti — úgynevezett — boulevard-dramával, most is véres történet köré szőtt Rajna Ferencz színpadon jartas koez pesti életképeket. A sötét történetnél jobban fogadta a közönség a darab vidámabb részeit; s ezek tartják fenn a színpadon. A rendezés is tetszett a kövezés miatt rendesen dúlva levő pesti utcaképek és a terövezési templom előtti környékkel, tarkasággal. Itt meg végbe a dráma fő bonyolódása karácsony éjjelén, mialatt a templomban az éjféli misét tartják. Kétféle közező mester gyermekei közt történik a dráma. Az egyik közezőmester tönkre ment, s fia házasságától vár javulást, de a fia apja egykori barátjának, s munkatetőjének leánya után veti magát. Ez azonban egy munkás legényhez vonzódik s visszautasítja a tola-kodó fiatal embert, ki megcsórt a leányt becsületében is. Erre a leány véglegénye, a közező leszúrja a templom előtt. Ez a második felvonásban történik, mely a darab leghatásos része mozgalmassá tarkasággal. A harmadik felvonás a darab többi személyeinek dolgot hozza rendbe: a közező munkavezető másik leányának szerelmét egy ablaktisztogatóval. A gyilkos véglegény a törvény elő megy, a leány megfogadja, hogy megvárja míg büntetését kitölti. A munkavezető pedig a boldogtalan apának, a ki fiával mindent vesztett, kezébe adja a kalapácsot s azt mondja: „Dolgozz újra, térj vissza az utcára, a hol elkezdted.”

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia november 12-iki ülésén Thallóczy Lajos mint rendes tartotta székfoglaló értekezését „A vlach kérdéskör.”

Thallóczy a magyar nép középkorára vonatkozó tanulmányai lett figyelmessé a Boszniaiban pásztorkodó vlach-ok nyomára. További tanulmányai ebben az irányban Réthy László búvárkodása szolgált alapul. Thallóczy Olaszországból származtatja a vlachokat, a honnan a középkorban jöttek Illyria s általában a Balkánba, mai lakóhelyükre. Ez a pásztorkor-elem a római időkben a földművelő nép mellett mint külön osztály létezett. A vlach népelem nyelvben is különbözött a római köztársaság földműves népétől. Nyelvmaradványai azonosak a dalmát pásztorkoréival. Valószínűleg Apulia és Kalabria volt őshazájuk. A vlachok a középkorban telepedtek meg a mai Balkánon s még ma is élnek vlach pásztorkor elszóva az egész Balkán-félszigeten. E rumun elem keletkezését és elágazását kutatni a magyar tudományosság feladata. Értekező szerint világosan akkor fogunk látni, ha az apuliai, kalabiai, macedoniai, bulgáriai és az erdélyi havasokon élő pásztorkor életét tanulmányozzuk. Még pedig a történelmi kutatásnak kezeit kell fognia a nyelvtudományi és anthropológiai búvárkodással.

A Magyar Történelmi Társulat november 7-iki ülését gróf Teleki Géza elnöke alatt tartotta.

Baumgarten Ferencnek „Nagy Lajos viszonyai Velencéhez” című nagyobb dolgozatából Schönher Gyula olvasott föl egy részletet, mely Zára 1345–46-iki ostromáról szól. Nagy Gyula titkár

jelentette ezután, hogy Szilágyi Sándor siremlékét már felállították a kerepesi-úti temetőben. Thaly Kálmán indítványára a társaság közönséget szavazott Fadruusz János szobrásznak, a ki Szilágyi mellképét mintázta a siremlék számára. Érdeklődést keltett annak a bizottságnak a jelentése, melyet Pauler Gyula elnöke alatt azért küldött ki annak idején a közgyűlés, hogy Szent István koronázatásának, a magyar kereszténység 900 éves évfordulójának megünneplésére nézve tegyen javaslatot. Mint a legtöbb árpádokori eseménynek, Szent István megkoronázatásának a dátuma is kétes. A jubileum esztendeje tehát szintén nehezen állapítható meg. A bizottság jelentése 1901 mellett foglal állást. Újabb történetirők következtetéséből, és régi okmányokból a bizottság azt olvassa ki, hogy Szent István az 1001-ik esztendőben koronázattatta magát királlyá. És így a társulat tehát a 900 éves évfordulót a jövő évben ünnepele meg. Erre az időre a társaság emlékkönyvet ad ki, melyben magyar történetirők Szent István korát ismertetik.

A földrajzi társaság november 8-iki ülésén megjelent az olasz konzulátus képviselőtében gróf Della Valle olasz alkonzul is, a ki ép úgy, mint az előkelő hölgyközönség, az abruzzói herceg északarki expediciójáról szóló jelentés iránt érdeklődött. Cholnoky Jenő ismertette a herceg utazását, a mely az eddigi expedicióját között legmagasabban hatolt észak felé. — A felolvasás után Lóczy Lajos egyetemi tanár bemutatta a Balatoni bizottság legújabb füzetét.

MI UJSÁG?

A király Budapest. A király november 15-iken reggel Gödöllőről Budapestre jött, s délelőtt 10 órakor általános kihallgatást adott. A kihallgatáson megjelent a néptanítók országos bizottságának küldöttsége is Lakits Vendel igazgató vezetésével. A király 70-ik születésnapjára készült albumot nyújtott át, s megköszönte Ő Felségének, hogy a Tanítók Háza az ő nevét viselheti. A felség kegyesen fogadta a küldöttséget s ezt válaszolta: „Neveljék hazafiasságra az ifjúságot. Köszönettel veszem az albumot, majd megnézem. Szívesen fogadom köszönetüket.” Délután öt órakor udvari ebéd volt 30 terítéssel. Az asztalnál Ő Felsége Schlauch bíbornok és Szabó Miklós, a Kuria elnöke között foglalt helyet. Este kilenczdel fél órára a királyi Gödöllőre utazott. A jövő hétfőn, boldogult Erzsébet királyné nevenapján nem lesz Budapesti kihallgatás, de másnap a fővárosba jön a király s kihallgatást ad. November 22-iken tér vissza megint Gödöllőre.

A német császár Szögyény-Marich nagykövetnek. Szögyény-Marich László berlini követünk e hó 6-ikán Vilmos német császár ajándékában részesült. A császár olajfestésű arcképével ajándékozta meg, mely a német császárt osztrák-magyar lovassági tábornoki egyenruhában ábrázolja. A művész kivitelű térképet a császár megbízásából festették ama látogatás alkalmából, melyet Ferencz József császár és király ez év május havában tett a német császárnál.

A párisi kiállítás bezárása. November 11-én este bezárt a Szajna-parti tündérpaloták városa. Este tíz órakor az Eiffel-torony tetején eldőrdült ágyúlövés hirdette a kiállítás bezárását. Rendkívül nagy közönség volt jelen egész nap; s az összes pavilonok, terek és egyéb helyek a kiállításban megtelek. A villamosság palotájában sok nézője akadt utoljára a folyékony levegővel történt kísérleteknek s a látogatók szőlőt és egyéb gyümölcsöt hoztak magukkal, a melyet a 191 foknyi hideg folyékony levegőben kökéményre fagyasztottak. Néhány száz meghívott vendég előtt Short Lénárt próbálta ki találmányát, a Gauraudfont, a drót nélkül való telefont. Short találmánya egy tökéletes emberi gége, fonográfálal összekötve. A készülékben sürített levegővel tetszés szerint erősíthetik az emberi hangot. Short készülékét az Eiffel-torony első emeletén állította föl s a Champ de Mars-on, mintegy fél kilométernyire az Eiffel-toronytól, egészen jól lehetett hallani a monológot, melyet Tamagno a készülő becsülés alapján ötszázszor tesz ki a kiállítás látogatóinak számát. A kiállítás ideje alatt összesen 47,076,803 belépőjegy kelt el. A forgalomba bocsátott jegyek száma 65 millió; 18 millió tehát el nem

kelt. 1889-ben 32,350,297 jegyet adtak el. A 18 millió jegy el nem adásából a kiállításra nem hármlakár, mivel az összes kibocsátott jegyeket az egyesült párisi bankok vették át, s a kár az övék. De nagyon sok megvásárolt jegyet nem használtak föl kivált a melyeket külföldön adtak el. A kiállításra különben több látogatót vártak, de a dél-afrikai és kínai háborúk, az olasz király meggyilkolásának hatása nagyon csökkentették a külföldiek számát. Deficit azonban nem igen lesz, a fennmaradó két művészi palotát és a Sándor csár hídját is nyereségnek számíthatják.

Kitüntetések. A király Ferencz Gyula műépítőnek, a közügyek terén szerzett érdemeiért, a Ferencz József-rend lovagkeresztjé adományozta. — Ördvay Lipót országos levéltárnoknak a király az osztálytanácsosi címet és jellegelt díjmentesen adományozta. dr. Liebermann Leó budapesti tudományegyetemi magántanár az egyetemi rendkívüli tanári címet kapta a királytól.

Blaháné érdemrendje. Blaha Lujza fényes művészi pályájának elismeréséhez kitüntetőn járult hozzá a királyi kegy is. A hivatalos lap november 15-iki száma közölte, hogy Ő Felsége a személye körüli magyar miniszter előterjesztésére Blaha Lujza (báró Splényi Ödöné) színésznőnek e minőségben sok éven át szerzett érdemei elismeréséül a koronás arany érdemkeresztet adományozta. Magyar színművészek közül hasonló kitüntetésben részesült Prielle Kornelia asszony, a Nemzeti Színház tiszteletbeli tagja, 1891-ben, félszázados színeszeti jubileuma alkalmából.

Házasság. Dr. Falk Miksa képviselő és a „Pester Lloyd” szerkesztőjének leánya, Falk Otília k. a. november 10-iken tartotta esküvőjét Szalay Aladár m. kir. államvasuti tisztviselővel. Délelőtt ment végbe a polgári és delután az egyházi esketés. A menyasszony násznagya Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter, a vőlegény násznagya pedig Ludwig Gyula, a magyar államvasutak elnökgazgatója volt.

Rheuma, csusz, köszvény és epeköbajok biztosan gyógyíthatók a tudományos alapon álló Dr. Rissoté cizrommedu kúrálal. Ismertetést ingyen és bérmentve küld Szabady János gyógyszerész Budapest, Damjanich-utca 2/c.

Bantler Ödön temesvári gyógyszerész az évek óta fogalomban lévő, s általános kedveltségnek örvendő kosmetikai és pipere készítményeit ezennel a törvényesen védett Erna elnevezés alatt hozza forgalomba. Felhívjuk olvasóink figyelmét a mai hirdetésre.

HALÁLOZÁSOK.

Zichy Miklós, Zichy Mihálynak, a nagynevű festőnek egyetlen fia meghalt. 40 éves korában e hó 13-án Pomázon, honnan holttestét Zalára szállították a családi sírboltba. A művész távol innen, Lívádiában érte a súlyos csapás híre, a hol a császár udvarában tartózkodik. Noha több mint félszázada már, hogy Zichy Mihály csak mint látogató tér hazájába, gyermekei itthon telepedtek meg, leányai itt mentek férjhez. Az elhunyt Zichy Miklós már régebben betegeskedett. Az ősrégi zajki és zichi Zichy-nemzedéknek most már csak egy főtárgya van: az őz művész, Zichy Mihály. A gyászba borult apa fájdalomban három leánya: öz. Fleisch Tiadarné szül. Zichy Zsófia, Tomka Jenőné szül. Zichy Olga és Zichy Mária, továbbá sógora, Tomka Jenő és első két leányának gyermekei osztoznak, és osztozik tisztelőinek sokasága.

CsÉRLŐ PÉTER PÁL, a jászói premontrai rend nagyváradi gimnáziumának tudós történelmi tanára meghalt 61 éves korában. Mint történetbúvár több adattal gyarapította a Szent László korára vonatkozó ismereteinket. Kutatta Nagyváradon László király templomát és sírját is s a várból vezetett ásatások közben rá is bukkantak a régi templom hajójának alapjaira s azok között egy nagyváradi püspök összetörtött síremlékére. Kiváló tagja volt a biarmegyei régészeti társulatnak és még több más történelmi és arkhológiai társulatnak is.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Téglási és nagy-ersei ESTER GÉZA, a bihari választókerületnek három ízben volt országgyűlési képviselője és Bihar megye közigazgatási, valamint törvényhatósági bizottságának tagja, Budapestben, 65-ik évében. Hegyközkövesiben a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. — HANDHÖRER JÁNOS, tatár-szentgyörgyi plébános, életének 71-ik évében. — SAJOSZ JÓZSEF, tiszta-bábolnai róm. kath. lelkész, 72-ik, pap-ságának 49-ik évében. — NÉVEDI BOTKA FERENCZ, Zalamegye főszolgabírája, Zala-Ujfaluban, 44 éves korában. — Lengyelfalvi ENŐS KÁLMÁN, 1848-as honvédszázados, néhai Patay István ezredesnek segédtszije, 80 éves korában, Erdmihályfalván. — BARTHOLO LAJOS, m. k. honvédszázados, a 6-ik honvédgyalogezred volt parancsnoka, Budapestben.

Özv. Zsádányi és török-szent-miklósi ALMÁSSY Pálné, szül. Zsádányi és török-szent-miklósi ALMÁSSY Malvina, Budapest. — Özv. KORÁNYI Józsefné, szül. Priscák Anna, Korányi Antal bátfai prépost-plébános édes anyja, 85 éves. — Özv. NEUVERTH FERENCZné, budavári háztulajdonos, Budapest.

Szerkesztői üzenetek.

Száll, száll. Az örök vágyban, sóvárgásban élő emberi lelket a magasan szálló madár röptéje gyakran eltölti irigységgel; de ezt szebben kell elmondani, mint a hogy a beküldött kis vers teszi.

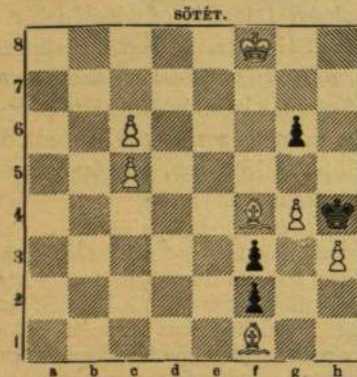
Ne sírj. Szerelmem. Elég csinos mind a kettő; de mintha több volna bennük a mesterkedés, mint az igaz ösztönöség. Kímélj és nagyon keressetek; szinte érezzük, hogy a gondolat nem egyszer a rimék kényszeréből született.

Egy szenvedőhöz. Két első strófája nagyon gyöngye, a harmadik már jobb; még inkább neki lendül a két utolsó versszakban.

Népdalok: Nagy a kedvem. Utzhozozzat. Esik eső. A műnépdalok ritkán sikerülnek, ezeknek sincs egyéb jó tulajdonságuk az eleven magyar rithmusnál.

SAKKJÁTÉK.

2195. számú feladvány. Ferber E.-től.

Világos indúl s az ötödik lépésre matot mond

A 2178. sz. feladvány megfejtése Nemo O.-tól.

Világos.	Sötét.	Világos.	Sötét.
1. Fb6-c3	g2-g1 V (a)	1. Hb6-c4	g4-g3 (b)
2. Hd6-c4	Kc5-e4	2. Hd6-c4	Kc5-f5
3. Vd7-b7	Kc4-f5	3. Vd7-b7	Kf5-g4
4. Vb7-h7 mat.		4. Hc4-e5 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomayán: Németh Péter. — Lipótvári: Hoffbauer Antal. — Demeter József. — Bakony-szentlászlón: Szabó János. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' folyó évi 44-ik számában közölt képtalány megfejtése: Soha sem keressük annyira az eltéréseket, mint mikor nincs igazunk.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

SZENÁSY, HOFFMANN és TÁRSA

párisi és lyoni selyemgyári raktára Budapest, IV., Bécsi-utca 4. Raktárunkban található a legszebb és legnagyobb választék divatos selymeknek, csipkék és szalagok, valamint gyöngy-tülkösök, point lace-ruhák és point lace-kelmék. Fekete, fehér és színes selymeknek 85 krtól, Satin Liberty-selymek 65 krtól és angol mosóbárony 80 krtól kezdve. Minták kiválasztására készséggel szolgálunk.

Báli-selyem-ruha

6 frt 30 krtól

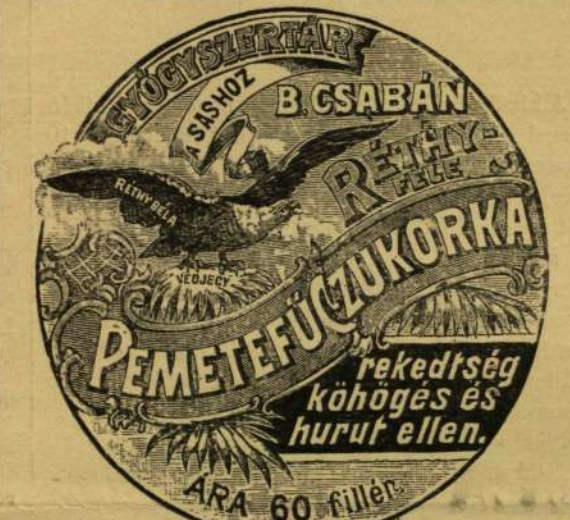
+Soványosság+

Szép, telt testidomok a mi keleti erőporunktól. 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodást érkeztet. Orvosi rend. szerint. Számos kórházban. Ára kártyánként Mk. 2. Postaiutvány vagy utalvással. Használati utasítással.

Hygien. Institut 8870
Dr. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königsplatzstrasse 69.

Csak urak

lapok: 2 gyűjtemény (180 db) rendkívül érdekes pillanatképeket és egy szenzációs újsággyűjtemény, mely tartalmaz 16 színes képet, természetfotókat, felvételeket kabintornában. És a 3 gyűjtemény előre fizetve csak 2 korona (levélhívegyekben) is. Utalvással 60 fillérrel több. Székelyi bérmentve és diszkrét módon Kármán Ignác Bécs, II. Obere Donanstrasse 7.

Kapható minden gyógyszertárban. 8869

Millió hölgy

használja a 'FEOLIN'-t.

Kérdezzék csak házirosvát, hogy a 'Feolin' nem-e a legjobb kozmetikai szer a kényes hajnak és fogaknak?

A legbiztonságosabb és az első, úde finomságot és alakot nyer a 'Feolin' használata által. A 'Feolin' egy 42 lemezes és legfinomabb növényből állított szappan.

Jóvalunk tovább, hogy az arcz redői és rínóvát, bőrkéti (Miteser) és arczpörsekenek (Wimmerli) stb. a 'Feolin' használata által nyomtalanul eltűnnek. A 'Feolin' a legjobb hajszárító, hajpoló és hajszelvényező, megakadályozza a hajhullást, a megkopaszkodást és a fejbetegségektől megóvja. A 'Feolin' egyben a legtermészetesebb és legjobb fogtisztító. A ki a 'Feolin'-t állandóan szappan helyett használja, fiatal és szép marad. Kérdezzék megunkat a pénz azonnali visszatérítéséről, ha a 'Feolin' használata nem sikerül. Egy db. ára: 1. kor. 3 db. 2.50 kor. 6 db. 4 kor. 12 db. 7 kor. 2.50 db. utáni porto 20 fillér. 3 db-on feletti 60 fillér. Utalvással 60 fill. rel több. Megrendelhető

FEITH M. főraktárban: Bécs, II. Táborstrasse 11/B.

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

8871

DEAL-HAJFESTŐ

1 ÜVEG 2 KOR. 40 FILL.

RUZSITS ISTVÁN

GYÓGYSZERÉSZ ARAD

Teljesen ártalmatlan a haj legszébb fekete színt nyer egy szeri használat után, mely három hónap tart, le nem mosható s nem piszkál. 8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

8861

Legjobb és leghíresebb pipere holgypor: a La **VELOUTINE** 6959 Különleges Rizapor BISMUTTAL VEYITVE CH. FAY, ILLATSZERÉSZ. PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS

Gmehling Hermann

ca. és kir. udv. szállító

bőr- és bőrbutor-gyára 8895

Budapest, VII. kerület, Damjanich-u. 6.

Bőrszékek, támlányok, mapák, papirkosarak, kályhaellenzők stb. Régi nádszékek bőrral bevonatnak.

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

Elsőrangú. E könesvízű gyógyfürdő, pártalan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel, pompás ásványvíz uszodával, kő- és kádifürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

8895

Császárfürdő</

A cs. és kir. szabad. pneumatika
KELETI-féle gummi sörvítő
 rugó nélkül, automatikusan mozgatható pelottával, minden szorban szorodóknak okvetlen megkönnyebbülést hoz! Az árak igen jutányosak. Kiszállítás meg van engedve. Illusztrált irjegyzéket mindenemű pártól gummi-különlegességekről is, a legnagyobb díszkereső mellett, küld az érdeklődő.
KELETI J. Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17.

Megay Boheme tortája
 a legjobb torta: jószágával az idei brüsszeli kiállításon az első díjat nyerte. Megay Róbert cukrász Miskolcson 1. sz. 2 K 30 f. vetele után küld önnök egyet bérmentesen. Budapesten Szentes Ede és Seidl József cs. és kir. udvari szállító uraknál, a vidéken minden legelőkelőbb csemegéüzletben kapható. Miután utánozzák a tortát, kérem csak a Megay Róbert nével ellátott dobozokban csomagolt tortát elfogadni. Ugyanott egy kitűnő Szalmit-torta 2 korona. 8786

MARGIT-CRÈME,
 mely vegyítése és teljesen ártalmatlan. Ezen világírű arzenikus pár nap alatt elavult szepít, májfoltot, pattanást, bőrkárákat (biteset) és minden más bőrbaját. Kisméltja a ráncokat, redőket, himlőhelyeket és az arcot fehérre, simává és üdövé varázsolja. Sem higányt, sem olmot, sem más ártalmas anyagot nem tartalmaz. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor., Margit hölgyor 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit fogpép (Zahnpasta) 1 kor., Margit arcvíz 1 kor. Postán utatvéllel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: 8706
FÖLDES KELEMEN gyógyszer. Arad.
 Kapható minden gyógyszerüzletben. Főraktár Budapest: Török József és Dr. Egger Leó «Nádor» gyógyszer. Legjobb szepítő-szer.

Kufeke-féle gyermeklisztje
 Magyarország Ausztria, Németország sat. legelső hozzáértői ajálják
 Legjobb és legolcsóbb táplálkozás egészséges és bélbelag gyermekeknek
 Kapható minden gyógyszerüzletben drogueriában és a gyárnál R. KUFEKE WIEN VI/2

CRÈME DE FANCHON
 a 3 sziv véd-jeggyel
 Rögön finomító és szepítő arckrém. Legjobb a világon! Ártalmatlan! Zsirtalan!
 Kis tégely 1 K. Nagy tégely 2 K. Főraktár: «URSITS» gyógyszerüzlet. Budapest, Rákóczi-ter 15. Vidékre 20 fillér többlet bekl. és ut. franka.
ERNA-KENŐCS
 (Kéz- és arzenkenőcs) használata által.
 Higány- és olmvégülleteket sem egyéb mérges alkotórészeket nem tartalmaz, miért is teljesen ártalmatlan! Biztosan és gyorsan távolít el szepít, májfoltot, pörsekeneket (vimmert), bőrtakákat (mitessz), bőrhámást, napégetést, arczverességet stb. 1. számú tégely 1 kor. (50 kr.). A hozzávaló ERNA-SZAPPAN 60 fillér (30 kr.) még finomabb és hatásosabb mint az 1. számú. Tégelye 2 kor. (1 frt.). Hozzávaló folyékony ERNA-szappan 1 korona (50 krajczár).
ERNA-kenőcs II. számú
 ERNA-puder (fehér, rózsás és ermeszínű) 1 doboz 1 korona (50 krajczár).
ERNA-HAJFESTŐSZER. (Cromatique de Erna.)
 Tökéletesen ártalmatlan szer ősz vagy vörös hajzatnak (hajusz, szakál) szőke, barna vagy fekete természetes szíre való kényelmes és állandó festésre. — A volo festet haj sem mosás által, sem gőzfürdőben nem hagyja színet.
 A használati utasítás szoros betartása mellett a festés nem sikerülése teljesen ki van zárva. Kapható szőke, barna vagy fekete színekben. Egy tok ára 4 korona.
 Főnti szerek nagyszerű hatását az elismerő- és köszönő-levelek szíri igazolják.
 Direkte megrendelhető: **BANTLER ÖDÖN** «Szent Miklós» gyógyszerüzletre Temesvár, Király-utca 4.
 Tetsék határozottan Bantler-féle temesvári Erna-készítményeket kérni és rendelni.

47. SZÁM. 1900.

BUDAPEST, NOVEMBER 25.

47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és
 POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt
 egy évre 24 korona
 félévre 12
 Csupán a
 VASÁRNAPI UJSÁG
 egy évre 16 korona
 félévre 8
 A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával)
 egy évre 10 korona
 félévre 5
 Külföldi előfizetőknek a postailag meghatározott viteldíj is eszandó.

Nagy karácsonyi és ujévi selyemáru eladás SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA lyoni és párisi selyemkelme-különlegességek áruházában BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCZA 4.

Kezdődik november hó 15-én és tart december hó végéig.

A többek között a következő árak kerülnek eladásra, u. m.:

Liberty merveilleux, tiszta selyem, több mint 150 szinárnyalat, mért. 78 kr.
 Mosóharsonyok, mértéje 75 kr. és feljebb
 Lyoni foulard japon és china selyem, mértéje 58 kr. és feljebb

Szives figyelmébe ajánljuk maradék-osztályunkat, hol bluzok, egész toilletek és juponokra alkalmas maradékok rendkívül olcsó áron kaphatók. — A fenti szabott árak november 15-től december végéig érvényesek. — Czégünknek a tulbecslés teljesen ki van zárva, mivel az árak minden egyes czikken számokban láthatók.

Vidékre mintákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

JBOLYAILLATOS MANDOLA KORPA
 a bőrt finomra simítja és megtartja az arcz élénk és üde kinezését. Tökéletesen helyettesíti a szappant és arcz kenőcsöt.
 KIZÁRÓLAGOS KÉSZÍTŐI
A. Molsch-Jsg.
 BÉCS, I. LUGECK 3. SZ.

Általán elismert diétet-cs-mel szer (be-dörzsolésre és idegek erősítésére).
KWIZDA FLUID
 Kigyó-jel
TOURISTA-FLUID
 Erősítő és erámegújító céljából eredményel használják az összes turisták, kerekáruak és lovaglik nagyobb tórok után.
 UVEG ÁRA 2 KORONA, 1/2 UVEG ÁRA 1 KORONA 20 FILLER.
 Valószínű csak fehé védjeggyel kapható az összes gyógyszerüzletben.
KREISAPOTHEKE KORNELBURG BÉCS mellett.

Néklözhetetlen és felülmulhatatlan, hatásában csalhatatlan.
Világczikk, kivitel minden országba.
 CHIEF-OFFICE 48. BRIXTON-ROAD, LONDON S. W.
 A legmegbízhatóbb, legjobb ez az egész világon híres és legkeresettebb háziszser a gyógyszerészek:
Thierry A. Balzsam-a
 fötlmulhatatlan mindenféle mell-, tüdő-, máj-, gyomor- és valamennyi belső betegségek ellen. Külöleg a legsikeresebb
Sebgyógyító-szer.
 Csupán az összes kulturáramokban bejegyzett zöld apáczá védjeggyel és kapszula-zárral, a melybe a czög van bepréselve. Egyedül valódi, kimutatható évi gyártás 6 millió palack. — 12 kicsiny és 6 dupla-palack postán, franco küldve 4 kor. — Egy próba-palack prospektussal és a világ valamennyi államában létező raktárak jegyzékével: 1 kor. 20 fill. Szétküldés csupán az összegnek előleges utalványozása ellenében.
Thierry A. Centifolia-kenőcs
 (csodakenőcs elnevezéssel), melynek hűző-ereje és gyógyhatása utolérhetetlen! Fölölegessé teszi legtöbb esetben az operációkat. Ezzel a kenőccsel egy 14 esztendősi gyógyíthatatlannak tartott csonszu, sőt újabban egy 22 esztendősi súlyos rákszerű betegség gyógyított meg. Gyulladásos és minden egyéb sebeknél, mint kitűnő antiseptikus szer, nyíltleg és hűsítőleg hat és csakhamar teljes gyógyulást hoz létre. Gyors puhító és oszlató hatása is van és megszüadit mindenféle, bármily mélyre hatolt idegen testektől. — Egy tégely franco 1 kor. 80 fill. az összegnek előre való beküldése ellenében. Nagyobb megrendeléseknél olcsóbb. Kimutatható évenkénti gyártás 100.000 tégely. Egy egész levélár áll rendelkezésre és megtekintésre azon eredeti bizonylatokból, melyeket a két szerről a világ minden részéből beküldtek. — Utánzatoktól óvakodni és figyelemmel tetsék lenni a minden tégelyre beeggett czög: Apotheke zum Schutzelgel von A. Thierry. A hol raktár nincsen, minden rábeszélés ellenére is tetsék visszautasítani a hamisított és hasonló értékűnek ajánlott készítményeket és tetsék azt megrendelni egyenesen az egyedüli gyáros:
Thierry A. gyógyszerésznél, Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett.
 (Az osztrák cs. és kir. Államhivatalnokok szövetkezetének szállítója.) (Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.) — Kapható Budapest: Török József gyógyszerüzletében. 8907

BENICZKY FERENCZ.

Még most is jól emlékezem arra a napra, a mikor 1882-ben Beniczky Ferencz Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főispáni székét elfoglalta. Ebben az időben az említett vármegye az újjáalakulás vajúdaival küzdött. Hiszen még csak 1877-ben kerekítette ki a törvényhozás Jász-Nagykun-Szolnok vármegyét a Jászságból, a Kunságból, Heves- és Külső-Szolnokvármegye részeitől. Még abban az időben, 1882-ben nem hegedtek be az új rendezés által okozott sebek, melyek épen oly érzékenyen fájtak a búsike jászoknak és kunoknak, mint a hevesmegyei uraknak.

A jászok fájlalták a Jászság beolvastását, a kunok a Kunság szétválasztását, a heves-külső-szolnokiak pedig féltékeny szemekkel néztek az akkori hatalmas jász alispánra, Sipos Orbánra. Csak egyben egyeztek meg, abban, hogy kölcsönösen féltékenyek voltak egymásra.

Ilyen körülmények közt lépett ott a főispáni székbe Beniczky Ferencz.

Fogadtatása elegyes érzelmek között folyt le. Csupán a volt hevesmegyei részek üdvözltek őt melegen, vagyis a gentry, avagy, a mint ők magukat szerették nevezni, az — urak.

Az új főispánnak föllépése és modora sem nyerte meg a jász-nagykun nép egy részének hajlamait, mely czifra külsőségekhez volt szokva. Egyszerű, keresetlen modorát arisztokratikus semmibe vevésnek minősítették; komoly, higgadt, szemlélődő magatartását ridegnek, barátságatlannak találták, angolok hidegségnek vették.

Nagyban hozzájárult ehhez az a körülmény, hogy két évvel azelőtt, 1880-ban, gróf Batthyány Józsefet iktatták be Szolnokon főispánnak, ki a túlságig udvarias, előékeny volt a pazarul bőkezű a dícséreteken, elismerésekben ép úgy, mint költségeiben. Beiktatása ezekbe került. Ökösítés, népbálok és reggelig tartó piaci mulatságok, hordók fenekének beütése jelezték azt, hogy főispán lett.

Nem így Beniczky. Ő pár hónapig szemlélődött, hallgatott és tanult. Látott és hallott. S azután — dolgozott és rendelkezett. Dolgozott éjjel-nappal.

Csakhamar beütötte a vármegyét. Megvizsgálta a belső és külső közigazgatási hivatalokat. Kérlelhetlen szigorúsággal üldözte a hibákat, a visszaélést; de őszinte szeretettel karolta fel az igazat, az elnyomottat, az igaztalanul üldözöttet.

Megteremtette az «unió»-pártot. Ezen zászló alá sorakoztak a vármegye legjobbjai, kik a vármegye három alkotó eleme közt fenforgó sürldásokat elsimitani, az ellentéteket kiegyeztetni, a vármegye közbékéjét helyreállítani, s a józan,

egészséges, gyökeres haladást és az egész vármegye jóllétét előmozdítani s biztosítani törekedtek.

Ennek a nemes, derék, hazafiúi munkának csakhamar érett gyümölcsei lettek.

A vármegyeszerte elhanyagolt közutak kikövezése elkezdődött; az országszerte félelmes «szandai gát» pompás közöttű alakult; a szolnok-kunszentmártoni helyiérdekű vasút megépült; hasonlóképpen a szolnok-újszász-jász-apátii vasút is megnyílt. A becsületes, tiszta, gyors és jó közigazgatásnak alapkövei lerakattak.

S ime, azt a főispánt, a kit szembetűnő hidegséggel, gyanús szemekkel, közönyvel és féltékenységgel fogadtak Szolnokon 1882-ben, 1884-ben fájlalva, az igazi nagy veszettség érzésével búcsúztatták el — a belügy-miniszeri államtitkári székbe, Szolnok pedig dispolgárává választotta.

1884-től 1890-ig Beniczky Ferencz államtitkár, majd pedig intendáns volt. Miglen 1890 november hó 24-ikén a vezérvármegyének főispáni székére neveztetett ki.

Pestvármegye székházában ismét találkozott beiktatásakor azokkal a gyanakvó, hideg tekintetű szemekkel, melyek azelőtt nyolcz évvel Szolnokon vizsgálták és fűr-készték.

Beniczky Ferencz Pestvármegyében is egyenesen, bátran, határozottan haladt előre a maga útján. Tízéves főispánága alatt a vármegye összes közigazgatási hivatalaiban az ügyrendet egyszerűsítette, a számvitel reformját megalkotta s a tisztikar jó helyzetéről az által gondoskodott, hogy a fizetésök fölemelését keresztülvitte. S általában a kormányhatalmi jogokat erőlyesen, de tapintatosan gyakorolta; ellenőrző és felügyeleti hatóságát lelkiismeretes buzgósággal végezte. Keckemét törvényhatósági jogú város javát is mindenben előmozdítani igyekezett. Ennek is ő lévén a főispánja, tevékenysége folytán fölépült a díszes városház, színház, leány-

Erdélyi fényképe után.

BENICZKY FERENCZ.